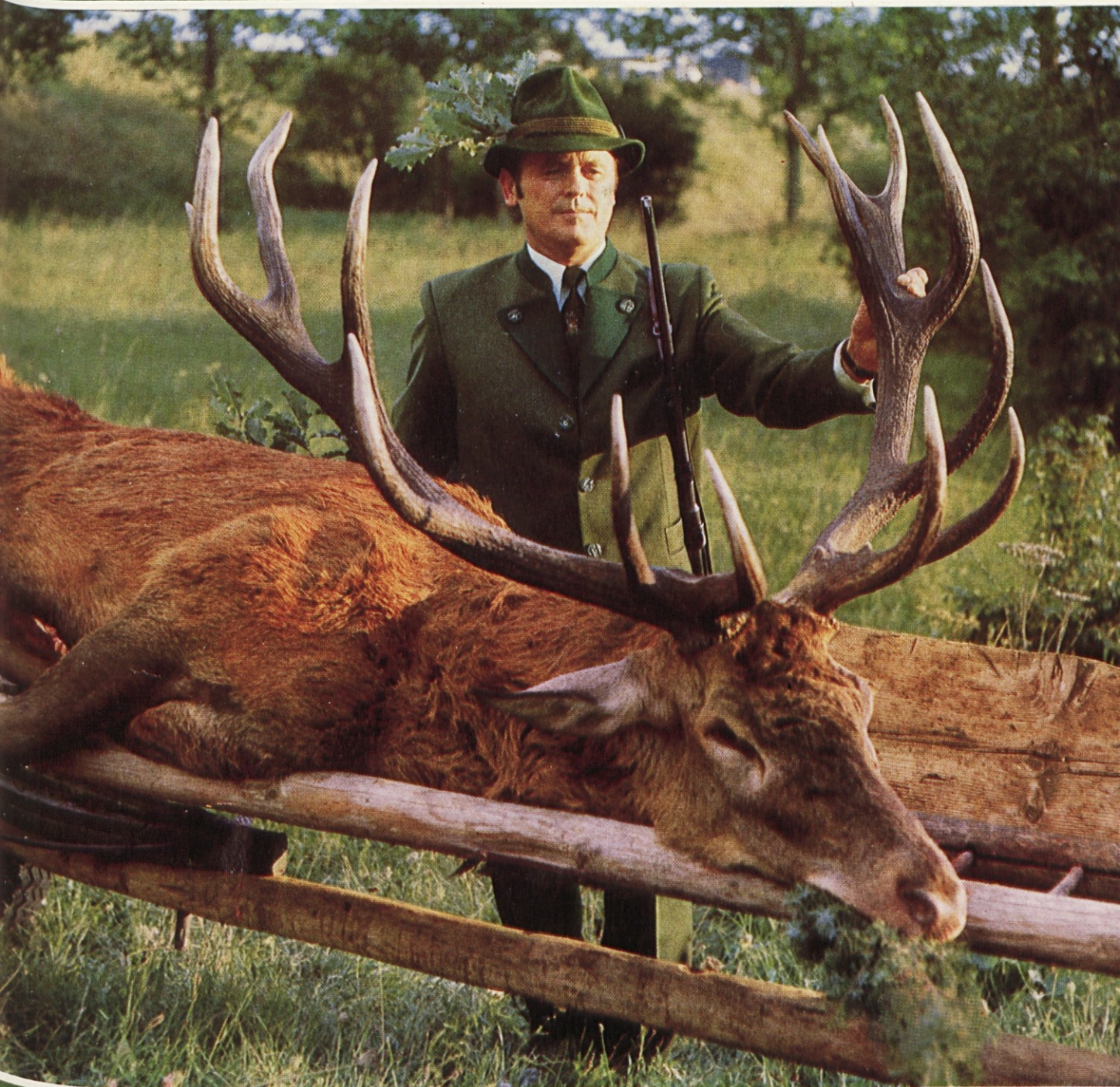

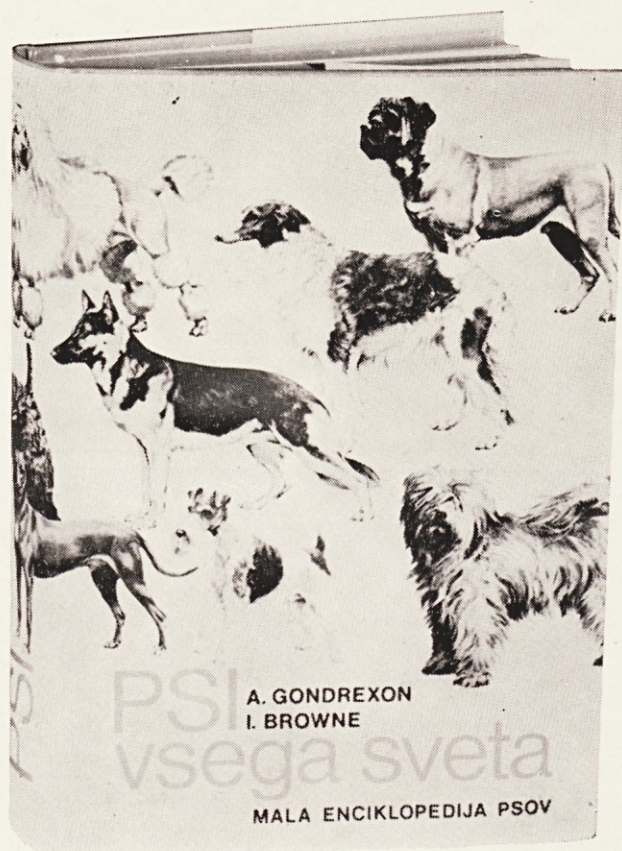

Lovec

glasilo Lovski zveze Slovenije

September 1975 **6**

Ljubiteljem živali — lovcem —
kinologom — rejcem psov

Izšla je dolgo pričakovana
mala enciklopedija psov

A. Gondrexon — I. Browne

PSI VSEGA SVETA

Knjiga je razdeljena v dva dela:

Pes, naš prijatelj in naša skrb

izbira psa — prva nega — prehrana in zreja psička — prehrana, nega in
čiščenje odraslega psa — šolanje — skrb za bolnega psa — zarod

Opisi pasem

natančni opisi in barvne podobe več kot 340 pasem psov z vseh
kontinentov

(med njimi so tudi avtohtone jugoslovanske pasme — šarplaninec,
barak, istrski gonič, dalmatinec in drugi)

Enciklopedija, nastala v sodelovanju med Cankarjevo založbo in znano
holandsko založbo ELSEVIER, je prva te vrste na jugoslovanskem
tržišču

Obseg: 330 strani

Vezava: umetno usnje, ščitni ovitek

Cena: 180 din (3 obroki)

Knjigo dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe, po pošti
pa jo lahko naročite pri

Cankarjevi založbi v Ljubljani, Kopitarjeva 2

Foto Alojz Počkaj: Kapitalni štirinajsterak, ki ga je 25. septembra 1974 uplenil Anton Jakomin.

To rogovje se je povsem zanesljivo uvrstilo med deseterico najmočnejših jelenjih rogovij v Sloveniji. Jelen je bil star nad 12 let. Uplenjen je bil v lovišču LD Obrov, ki spada k LZ Koper, torej na skrajnem južnem področju »notranjske jelenje populacije«, kar je že objavil januarski Lovec 1975.

(Marčevi Lovci 1975 pa je na strani 379 napačno poročal, da je bil jelen uplenjen v lovišču LD Koper. Na željo avtorja tega sestavka to napako »tiskarskega škrate« s tem končno popravljamo.)

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

LVIII. letnik

št. 6

september–kimavec 1975

Vsebina:

Stanko Brumec
Jože Filej

Janez Petkoš
Dr. Janez Brglez
Rafael Cajhen
France Cvenkel
Po lovskem svetu:

Lovski oprtnik:

Jubilanti:
Lovska kinologija:

V spomin
Lovska organizacija:

Varstvo okolja – splošna spoznanja	162
Usklajevanje koristi gozdarstva in lovstva na mislinjskem Pohorju	164
Važna je vsebina – ne ime!	169
Garjavost pri divjadi in domačih živalih	171
Strel skozi ovire in krogla ABC	174
Njeni ljubljenci	176
S poti po Himalaji – Žvižgači, najmanjši predstavniki zajcev – J. Gregori	179
Za konec razprave o krogli ABC – E. K. in B. V.	181
Ob jelenjem roku – J. Varga	181
Prof. Stanko Lapuh – sedemdesetletnik	182
Prvi zrejni pregled goničev – T. O.	183
Knjiga »Psi vsega sveta« – F. Cvenkel	183
Pregled lovskih psov v Celju – S. Kovač	184
.	184
Življenje in delo LD »Čaven« – D. Rudež	185
LD Bizeljsko in njeno lovišče – I. Šekoranja	188
Uskladitev pravil LD z določili zakona o društvih in osnutek pravil LD	189

LOVCA izdaja Lovska zveza Slovenije, Ljubljana, Zupančičeva 9. Glavni urednik Tone Svetina, odgovorni urednik Franc Cvenkel. Vse gradivo za objavo pošiljajte Uredništvu LOVCA, Zupančičeva 9, 610001 Ljubljana, poštni predal 505, telefon (061)-21-245 in 21-819. – Rokopisov in fotografij ne vračamo. – Letni prispevek področnih lovskih zvez Lovski zvezi Slovenije, v katerem je vračunana tudi naročnina za Lovca, je po članu 130 din. Za druge naročnike je letna naročnina 100 din, za inozemstvo 120 din. Posamezna številka 9 din. – Cene malim oglašom za člane lov. organizacij: do 15 besed 12 din, od 15 do 25 besed 15 din, od 25 do 35 besed 20 din, od 35 do 45 besed 25 din; za vse druge dvojna cena. Male oglase je treba plačati hkrati z naročilom! Ziro račun Lovske zveze Slovenije: 50101-678-47158. – Tiskala Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani. – Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72, oproščeno prometnega davka. – Ta številka je natisnjena v 17 000 izvodih.

Varstvo okolja – splošna spoznanja

Stanko Brumec, prof. biol., strokovni sekretariat Lovske zveze Slovenije

»Boriti se moramo, vsi skupaj in vsak zase. Nasprotnik v tej naši borbi pa je en sam: ljudje v svoji slepoti!«

France Avčín

Rastlinske in živalske vrste na Zemlji so razvojna oblika življenja. Nastanek življenja je tesno povezan z dogajanjem v naravi, ki ne pozna nadnaravnih ali božanskih sil. Živa bitja so sicer zelo zamotano zgrajena, vendar so sestavljena iz istih prvin kakor v neživi naravi. Od nežive narave se razlikujejo le po stopnji organiziranosti. Vsa živa bitja sprejemajo snovi iz okolja in jih vgrajujejo v svoje telo. Nerazdružljivo so povezana z neživo naravo in tvorijo z njo celoto.

Del narave, v katerem živi rastlinska ali živalska vrsta, imenujemo njeno življenjsko okolje. Okolje vsakega živega bitja predstavljajo in oblikujejo najrazličnejši dejavniki nežive (npr. podnebje) in žive narave (druge rastlinske in živalske vrste). Živa bitja obstanejo in se razvijajo v večini primerov le tako, da se okolju prilagajajo. Izjema je človek, ki edini zavestno posega v okolje.

Vsak človekov poseg v naravi nekaj spreminja. Spremembe, ki jih povzroča, so sestavni del njegove dejavnosti. Opredeljujemo jih kot izboljšanje okolja, ker nam omogočajo in izboljšujejo življenje.

Pravilnost in smotrnost človekovih posegov v naravo sta odvisni od njegovega poznavanje narave. Pri tem je temeljni pogoj, da si mora človek pri svojem razvoju ohraniti vse za življenje bistvene prvine nežive (voda, zrak, plodna zemlja) in žive narave (rastlinski in živalski svet).

Varstvo okolja je odraz človekove zavesti o vrednosti naravnih življenjskih pogojev. Pri oblikovanju te zavesti naj bi lovci veliko prispevali. Za nami so že obdobja, ko je lovec skrbel za divjad zato, da jo je lahko le lovil, sedanja lovčeva naloga je: ohraniti divjad kot se-

stavni del naravnega okolja, ki človeku omogoča uspešen, trajen in vsestranski razvoj. Varovanje divjadi vključuje skrb za njeno okolje, s tem pa naša prizadevanja postajajo sestavni del široke delovne usmeritve, ki jo opredeljujemo kot varstvo okolja, varstvo narave, varstvo človekove življenjske sredine ipd. Izhodišča naših prizadevanj so spoznanja, da moramo:

1. Posegati v okolje smiselno in gospodarno

Količina naravnih dobrin na Zemlji je omejena. Človek hitro zmanjšuje zaloge nekaterih neobnovljivih naravnih dobrin, kot so: nafta, premog, rude, ki so osnova njegovega gospodarskega razvoja. S svojo dejavnostjo v okolju je osiromašil tudi zakladnico obnovljivih naravnih dobrin, to je rastlin in živali, ki mu omogočajo obstanek. Spoznanje, da je pogoj in zagotovilo za razvoj in bivanje na Zemlji le smiselno in racionalno gospodarjenje z naravnimi dobrinami, mora postati zavest slehernega človeka.

2. Ohranjati naravno okolje

Predniki človeka so se morali pogojem okolja prilagajati. O človeku lahko govorimo šele takrat, ko v njegovem življenjskem okolju zasledimo prva znamenja načrtovanega dela. Njegovi posegi v naravo so mu omogočili varnejši obstoj in hitrejši razvoj.

Obsežnost, hitrost in učinkovitost posegov so naraščale skladno s človekovim splošnim razvojem. Dokler so bili posegi v okolje šibki in počasni, so bile spremembe v naravi komaj opazne. Povečanje številčnosti ljudi in mogočni človekov industrijski ter tehnološki razvoj sta omogočila hitre spremembe v naravi, ki so postale velike in očitne. Danes so ohran-

njeni le skromni ostanki prvobitne narave, na splošno pa kaže pokrajina močne vplive človekovega delovanja.

Pri preobraževanju okolja je človek spoznal, da vsi posegi v naravo ne prinašajo prvotno pričakovanega blagostanja. Posledice nekaterih posegov lahko ogrožajo njegove življenjske pogoje ter lahko uničijo del mnogih človeških rodov. Zato je treba ohranjati naravno okolje in preprečevati take posege, ki povzročajo za človeka škodljive spremembe v naravi.

Odločiti se moramo, kaj je splošno koristno in kaj škodljivo, ugotoviti moramo, če je razvoj mest, naselij, industrije in prometnih omrežij na plodnih tleh bolj koristen kakor pa izkoriščanje takega zemljišča za pridobivanje hrane. Kakšno ceno v resnici plačujemo za naprave, ki so škodljive človekovemu zdravju? Ali se zavedamo posledic iztrebljanja rastlinskih in živalskih vrst? Veliko takšnih in podobnih vprašanj nakazuje, da so osnovna prizadevanja za ohranitev naravnega okolja sestavni del gospodarskega načrtovanja. Zahteva po ohranitvi naravnega okolja ni nič drugega kot zahteva po daljnosežnem pretehtanju posledic naših posegov v okolje, od katerih je človek neposredno odvisen. Vsak poseg moramo načrtovati tako, da ohranjamo kar največjo skladnost v naravi in čim večjo pestrost naravnih danosti.

3. Preprečevati onesnaževanje

Onesnaževanje okolja pomeni poslabšanje življenjskih pogojev za vso živo naravo in človeka. Danes je to eden najvažnejših gospodarskih in življenjskih problemov.

Dejavniki onesnaževanja so snovi (prah), plini ali energije (hrup, toplota, radioaktivnost). Nekateri pojavi onesnaževanja so naravni,

Več naših potokov je takšnih

Foto S. Brumec

npr. prah, ki ga dviga veter, vulkanska delovanja, požari, kalne vode ob poplavih. Mnoga onesnaževanja pa povzroča človek s svojim delovanjem: tovarniški dimi, izpušni plini, industrijski odpadki in odpadne vode, pa tudi nemir, ki ga povzroča človekovo delovanje. Ločevati moramo naravno onesnaževanje od umetnega, človekovega. Pri naravnem onesnaževanju se snovi, ki povzročajo onesnaževanje, počasi razkrojijo in porabljajo za sestavljanje novih snovi. Pri onesnaževanju, ki ga povzroča človek, se pa odpadne snovi pojavljajo v vedno večjih količinah, hkrati pa le počasi razpadajo in malo ali nič ne prispevajo v korist naravnemu kroženju snovi. Količina odpadnih snovi se tako stalno večja in povzroča v naravi velike spremembe, človeku pa velike težave.

Ko smo se zavedli škodljivih posledic onesnaževanja okolja, smo po-

skušali onesnaževanje zaustaviti z zakonskimi predpisi. Vendar to ni bistveno pripomoglo k ozdravljenju okolja, ker jih povzročevalci onesnaženja niso upoštevali.

Spoznali smo, da onesnaževanje lahko zavremo le, če odpravimo njegove vzroke.

Prvi vzrok je v tem, da smo od naših prednikov prevzeli že zastarele tehnološke naprave, tovarne in kurilne naprave, ki preveč onesnažujejo okolico. Zaradi hitrega povojnega razvoja smo večkrat gradili tovarne na neprimernih zemljiščih, ki bi bila ustreznejša za pridobivanje hrane, za zdrava prebivališča ipd. Ko ugotavljamo, da smo hitro in zelo uspešno dosegli današnjo razvojno stopnjo, se hkrati zavedamo nujnosti in možnosti, da na doseženi razvojni stopnji lahko odpravimo zastarelo tehnologijo in do največje možne mere ublažimo škodljive posledice onesnaževanja.

Drugi vzrok je ekonomske narave. Preprečevanje onesnaževanja zahteva velika denarna sredstva, ki jih zaenkrat nimamo, ker nismo bili na to pripravljeni. Do sedaj namreč v ceni izdelka tudi niso bili vključeni izdatki za preprečevanje onesnaževanja, ki bi ceno blaga povečali. Pri novih investicijah povečajo čistilne naprave stroške celo od 2 do 11 %. Ker posamezna podjetja sama ne zmorejo zbrati naenkrat teh sredstev, je nujno, da skupnost vzajemno poskrbi za postopno zbiranje potrebnih sredstev, kar danes že predvidevajo sodobni zakoni.

Tretji vzrok je v sedanji organizaciji dela in doseženi stopnji tehnologije. Onesnaževanje je tesno povezano s proizvodnimi odnosi in produktivnostjo dela. Čim bolj gospodarno izkoriščamo naravne dobrine, tem manj je odpadkov in tem manjše je onesnaževanje. Z boljšo organizacijo in sodobno

tehnologijo bi bilo možno večino odpadnih snovi uporabiti za nove izdelke, npr. pepel, ki onesnažuje ozračje, lahko uporabimo za izdelavo gradbenega materiala. Na ta način porabimo odpadne snovi ene tovarne kot surovino za drugo tovarno.

Kljub jasnim spoznanjem, da moramo vzroke onesnaževanja odpravljati s skupnimi močmi, je pri posameznikih žal še zelo malo pripravljenosti za odpravljanje te napake, ki se kaže vse od odmetavanja smeti na neprimernih mestih do neprizadetosti pri sprejemanju raznih neustreznih načrtov. Naša socialistična samoupravna družba nam daje vse možnosti, da si zagotovimo nemoten razvoj v zdravem okolju. Zato je sestavni del zavesti tudi spoznanje, da moramo:

4. Spoštovati načela naše samoupravne socialistične družbe in se po njih ravnati

Naša ustava v 104. členu govori o pravici in dolžnosti vsakega člana družbe, da si zagotovi pogoje za ohranitev in razvoj naravnih in z delom pridobljenih vrednot. Stališča VII. kongresa ZKS poudarjajo vrednost nenehne skrbi družbe za celovito urejanje in racionalno izkoriščanje življenjskega okolja. Zvezni izvršni svet v svojem predlogu politike dolgoročnega razvoja obravnava kakovost človekovega okolja kot bistveni element življenjskega standarda. Resolucija o dolgoročnem razvoju SRS ugotavlja, da moramo zaradi vse večje obremenitve okolja razvijati na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja primeren odnos do naravnih dobrin in poudarjati pomen teh dobrin za obstoj in skladen družbenoekonomski razvoj. Tovariš Kardelj je takole opisal temeljno nalogo našega človeka na področju varstva okolja: »Samouprav-

ljalec ne odloča samo o tistem, kar je ustvaril z delom, ampak tudi o svoji celotni sredini, v kateri živi in jo oblikuje tako, da je vir trajnih spoznanj in napredka.«

Tudi naša zakonodaja pravilno usmerja prizadevanja za urejanje okolja. Ne moremo sicer pričakovati, da bodo zakoni preprečevali nasprotja, ki se pojavljajo veliko hitreje kakor zakoni; imamo pa v njih trdno oporo, da preprečimo

napake, ki bi gotovo zavrle naš razvoj.

Naša zavest o življenjski povezanosti z naravo, v kateri živimo, se kaže v celi vrsti organiziranih prizadevanj za varovanje, razvoj in izboljševanje okolja. Dejavnost lovske organizacije ima velik pomen pri ohranjanju nekaterih temeljnih naravnih dobrin, zato mora varstvo okolja postati sestavni del našega vsakdanjega dela.

Usklajevanje koristi gozdarstva in lovstva na mislinjskem Pohorju

Jože Filej, ing. gozd.

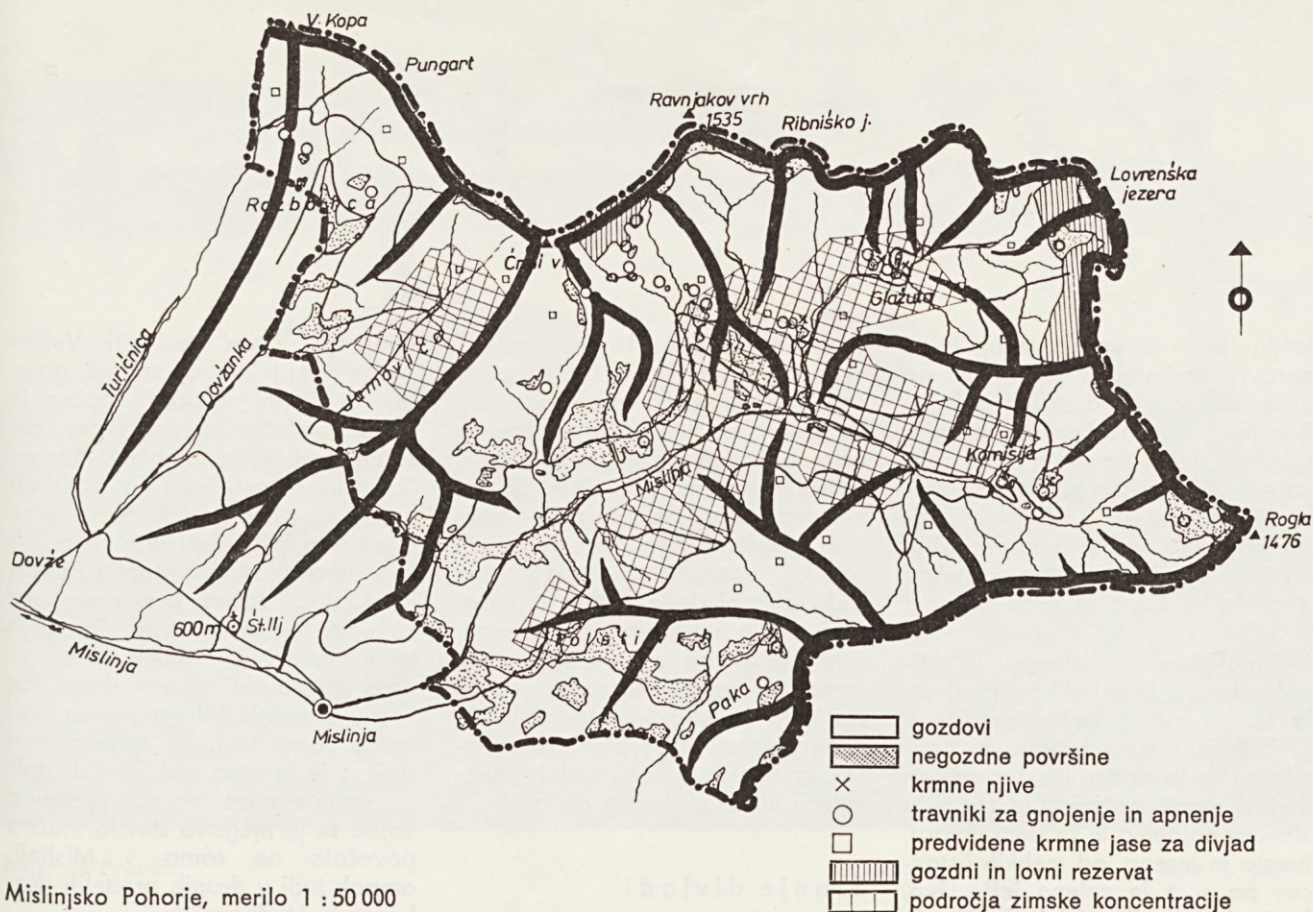
Uvod

Problem usklajevanja koristi gozdarstva in lovstva na mislinjskem Pohorju je bil prvič strokovno obravnavan v delu gozdarskega inštituta »Melioracije smrekovih monokultur na Pohorju«, drugič pa v delu »Uskladitev koristi gozdarstva in lovstva na območju GO Mislinja«. Problem mislinjskih smrekovih monokultur je slovenski gozdarski javnosti poznan kot rezultat dolgotrajnega gojenja čistih in enodobnih smrekovih sestojev.

Namen te razprave je prikazati javnosti potrebo po sodelovanju med lovci in gozdarji pri reševanju pereče skupne problematike. Rešiti je namreč treba tole nasprotje: sedanje stanje gozdov je iz biološkega stališča za gozdarstvo in lovstvo nezadovoljivo. Ti čisti smrekovi gozdovi so nestabilni in pešajo ter nudijo zelo slabe življenjske pogoje za divjad. S postopno premeno teh gozdov v mešane in raznodobne se bodo izboljšali pogoji gozdarstvu in lovstvu, vendar bo pri tem staležu in strukturi divjadi to nemogoče doseči. Škode,

ki jih zdaj dela divjad, so tako velike, da je nemogoče doseči te cilje brez ustrezne ureditve staleža divjadi.

Področje, ki ga obravnavam v tem članku, zajema večinoma le družbene gozdove (3550 ha) in le v spodnjih delih gozdove (450 ha) v zasebni lastnini. Skupaj je torej zajetih okoli 4000 ha gozdnih in 170 hektarov poljedelskih površin. Z vsemi temi gozdovi gospodari TOZD gozdarstvo Mislinja, z divjadjo pa odsek za lovstvo Gozdnega gospodarstva Maribor. Mislinjsko Pohorje leži na skrajnem jugozahodnem delu Pohorja ter sega od dna Mislinjske doline (600 metrov n. v.) do vrha slemena, ki poteka od Rogle (1460 m n. v.) v severozahodni smeri prek Planinke in Črnega vrha do Velike Kope (1542 m n. v.). Višji predeli so blagi in kopasti, medtem ko se v spodnjih delih svet bolj strmo spušča v doline. V smeri vodopadnic ležijo številni hrbti, tako da je ves svet precej razčlenjen in slikovit. Skalovitih in prepadnih terenov je zelo malo.

Mislinjsko Pohorje, merilo 1 : 50 000

Vegetacijska podoba področja

Še pred 250 leti so tu prevladovali mešani smrekovi, bukovi in jelovi gozdovi s primesjo javora, bresta in jerebike ter s posamezno primesjo r. bora, jesena, divje češnje, breze, divje hruške, lesnike, sive jelše, trepetlike in morda macesna. Vegetacija je imela kljub temu bolj piceetalni kot pa fagetalni značaj, kar je posledica silikatne podlage in humidne klime. Grmovni in zeliščni sloj je bil prav gotovo takrat bolj pester in bogat ter vsestransko uporaben za prehrano divjadi. Prevladovali so raznodobni sestoji pragozdnega ali prebiralnega tipa, ki nudijo s svojo pestrostjo dovolj zavetja in hrane celotni gozdni favni.

Prvi posegi v te gozdove so se začeli konec 16. in v začetku 17. stoletja. Sprožile so jih prve železarne in glažute, ker so za svojo proizvodnjo potrebovale oglje in pepel. Sekali so velike »frate« ter avtohtono vegetacijo zamenjevali s smreko. »Frate« so najprej požigali, jih nekoliko let izkoriščali za poljedelske in pašniške namene

ter jih nato zasejali ali zasadili na gosto s smreko. Tako imamo danes ponekod že tretjo generacijo čiste smreke; jelka, grmovni in polnilni sloj ter listavci so pa skorajda izginili. Ni še dolgo tega, ko je bil v teh kulturah glavni ukrep nege zatiranje vseh listavcev, jelke in vseh grmovnih vrst.

Pod smrekovo monokulturo so se vzporedno s slabšanjem tal močno razvile mahovne vrste in razne glive ter zelišča in trave, ki uspevajo le na degradiranih, zbitih in zakisanih gozdnih tleh in so za prehrano divjadi manjvredne ali celo neprimerne.

Tako so postali mislinjski gozdovi najbolj drastičen primer pospeševanja čistih smrekovih enodobnih sestojev in sečenj na golo v Sloveniji. To se je vsekakor močno odrazilo na gozdnih tleh in pritalni vegetaciji ter na stabilnosti in zdravstvenem stanju gozdov. V teh sestojih ni več tiste pestrosti drevesnih vrst in vertikalne razgibanosti, ki je nujno potrebna za ustrezno mikroklimo in za prehrano ter zavetje divjadi. Prvobitno vegetacijo in razgibane sestoje

imamo ohranjene le še v oddaljenih in težko dostopnih predelih.

Enodobnih gozdov je 78,8 %
Prebiralnih gozdov je 10,0 %
Varovalnih gozdov je 11,2 %

Struktura gozdov po drevesnih vrstah:

Iglavci	92,6 %
smreka	86,7 %
jelka	3,8 %
bor	0,8 %
macesen	1,3 %
Listavci	7,4 %
bukev	5,8 %
trdi listavci	1,0 %
mehki listavci	0,6 %

Vsi listavci niso enakomerno razporejeni po vsej površini, temveč so koncentrirani v oazah prvobitne vegetacije. To daje še bolj porazno sliko o biološkem stanju večine sestojev.

Smreka je premočno zastopana na račun jelke in listavcev ter tvori večinoma goste, enodobne, labilne in vedno bolj bolne sestoje. Jelko najdemo le v redkih prebiralnih se-

stojih ter je je vedno manj. Njen naravni podmladek nikjer več ne uspe, saj ga divjad stalno objeda. Bor je le sporadično raztresen v spodnjih delih, macesen pa je zelo naredko in umetno primešan smrekici. Ob lovrenških in ribniških jezerih najdemo večje skupine rušja, a cemprin je tudi umetno primešan pod Veliko Kopo in proti Črnemu vrhu.

Od maloštevilnih listavcev je največ bukve, ki je nekoliko ohranjena le še v zgornjih delih ter niže v Žlebcih in Jamovici. Naravni podmladek le-te slabo uspeva, saj ga divjad sproti obžira. Od trdih listavcev najdemo le še sledi javora, bresta in jesena, od mehkih listavcev pa sivo in zeleno jelšo, ivo, brezo in jerebiko. Divje hruške in lesnike ni več.

Večina tega področja (70 %) je prvobitno spadala v združbe mešanih smrekovih, jelovih in bukovih gozdov, zdaj pa imamo zaradi vpliva zasmrečenosti sekundarne združbe z vijugasto masnico na večjem delu površin. Listavcev in jelke bi moralo biti vsaj 30 %, da bi izboljšali biološko stanje v sestojih in gozdnih tleh.

Grmovnih vrst skoraj ni več – najdemo le redke ostanke rdečega bezga, volčina, krhlike, črnega kosteničevja, vrbe, zelene jelše, ive, sive jelše, leske, planinske vrtnice in brinja. Borovnice je v zgornjih predelih in na pašnikih kar precej in tudi malina je na jasah dobro razvita. Robido najdemo slabo razvito le v spodnjih predelih enote, na pašnikih pa še jesensko reso in brusnice. Pomladka listavcev je zelo malo. Še to, kar vzklije, divjad takoj obgrize in ker to ponavlja iz leta v leto, se pomladek nikdar ne izkoplje iz težav pritlikavega grmičevja.

Trave in zelišča pokrivajo vsaj 60–70 % površine, medtem ko v gostih srednjedobnih sestojih tudi tega ni. V 20 % sestojev divjad sploh nima kaj jesti, saj so tla prekrita le z debelo plastjo iglic. Travnne in zeliščne

vrste niso številne. Največji obseg vsekakor zajemajo baloh, gozdna šašuljica, vijugasta masnica, razne bekice in ostrice. Od mahovnih vrst so najbolj zastopane šotni, trikrpi in stopničasti mah ter Schreberjevo sedje. Od lišajev sta najbolj pogostna bradovec in pljučnik.

Vidimo torej, da je rastlinska podoba in s tem tudi prehrabena možnost za divjad zelo revna. Čista smreka in enodoben način gospodarjenja sta katastrofalno vplivala na grmovne, zeliščne in travne vrste, ki so važne kot gozdni melioratorji in za prehrano divjadi.

Stanje divjadi

Še konec prejšnjega in do polovice tega stoletja je bilo na Pohorju zelo malo jelenjadi, veliko manj srnjadi in gamsov, le posamezni divji prašiči in jazbeci, posamezni volkovi, lisice, medvedi, divje mačke, poljski in planinski zajci. Več je bilo divjih petelinov, ruševcev, gozdnih jerebov, kun, veveric, kraguljev, sov, krokarjev in predvsem veliko ptic pevk.

Zdaj je stanje precej spremenjeno. Zadnji volk je padel leta 1953, a zadnji medved leta 1969. Divje mačke in jazbeca na tem

področju ni več zaslediti. Veliko več je zdaj jelenjadi, srnjadi, gamsov in divjih prašičev. Močno je upadel stalež zajcev, ruševcev, gozdnih jerebov, kun, veveric, kraguljev, divjih petelinov in posebno raznih sov, žoln in ptic pevk. Jelen je do leta 1922 živel le v vzhodnih in severovzhodnih predelih Pohorja, zdaj pa zaradi prenaseljenosti že vdira na našo stran. Temu se je pridružil tudi damjek, ki so ga pred leti naselili na vzhodnem Pohorju. Gams je bil pred prvo svetovno vojno tukaj še neznan, priselil se je šele po njej. Zaradi stalne zaščite pred drugo svetovno vojno se je njegovo število močno povečalo ne samo v Mislinji, ampak tudi v drugih predelih (Rakovce in Hudi kot).

Računamo, da je na našem področju zdaj okoli 210–230 gamsov in verjetno okoli 200 srnjadi, kar sestavlja skupaj stalež okoli 11 te divjadi na 100 ha. Temu moramo še prišteti na celotni površini 10–15 jelenjadi in 10 damjekov, ki že večji del leta gostujejo pri nas. Velikost staleža je dvomljiva, saj je štetje divjadi v tako kompaktnem gozdnem kompleksu zelo otežkočeno. Če objektivno ocenimo težo vseh živalskih vrst, sestavljajo najmanj 200 kg biomase na 100 ha, kar je za skromne mislinjske pogoje vsekakor preveč. Kvaliteta divjadi je zelo različna. Najslabšo kakovost dosega srnjad; po statistiki zadnjih let tehtajo srnjaki poprečno 15,1 kg, a srne le 14,5 kg. Rogovje srnjakov dosega poprečno le 61,5 točke, kar je verjetno najnižje v Sloveniji. To je dokaz slabih prehrabnih pogojev, prenaseljenosti in neustrezne spolne strukture.

Veliko boljše kakovosti je gams. Poprečna teža za oba spola je nad 22 kg, a vrednost rogljev se suče poprečno okoli 93 točk. Najboljša trofeja do sedaj je imela 118 točk, največja teža pa 31,5 kg. Jeleni in damjeki so tudi izpod slovenskega poprečja. Stalež zajcev in ruševcev

Jutro na Brionih

Foto L. Briški

je zelo skromen, nekoliko boljši pa je stalež divjega petelina; računamo, da je divjih petelinov na našem področju okoli 25 do 30.

Pri divjadi ni opaziti nobene bolezni.* Pogin zaradi hudih zimskih pogojev je manjši kot v alpskih visokogorskih predelih. Največji je pri srnah in mladičih. Čez zimo, ko zapade veliko snega, se gamsi in srnjad umaknejo v nižje predele, kjer se močno koncentrirajo in povzročajo občutne škode na gozdnih kulturah, naravnem pomladku in seveda na vseh grmovnih vrstah. Posebno kritično je, da so področja zimske koncentracije večinoma v starejših sestojih, ki so v dobi obnove in zato je tukaj vpliv divjadi katastrofalen. V teh predelih moramo zaradi tega opravljati najbolj obsežna zaščitna dela pri kulturah pred objedanjem. Če je zima blaga, te izredne koncentracije izostanejo, divjad nam pa takrat povzroča škodo v višje ležečih in nezaščitanih predelih. Na področjih zimskih koncentracij lovci sicer polagajo zimsko krmo (seno), vendar ta prehrana ni ustrezna in celo povečuje

* Tudi na mislinjskem Pohorju je s paraziti okuženo precej srnjadi. — Ur.

obseg gozdnih škod. V letnem času so škode veliko manjše, le na jelki, bukvi, javoru in jerebiki. V tem času je v prehrani gamsov in verjetno tudi srnjadi delež travnih in zeliščnih rastlin okoli 85 %, iglavcev 2 %, listavcev 7 % in grmičevja okoli 2,5 %. V zimskem času pa je delež drevesnih in grmovnih vrst že 34 %, a delež travnatih in zeliščnih vrst pade na 55 %. (U. Weyer — Inter. Gamswild — Tagung 17.—19. okt. 1974). Delež drevesnih in grmovnih vrst je prav gotovo na Pohorju večji, saj je izbira in kvaliteta zelišč na prakameninah in v monokulturah veliko manjša kakor na gorskem apnenem svetu.

Če odštejemo od celotne površine v zimskem času zgornji pas, ki ga vznemirjajo tudi turisti, ter področja spodnjega motenega pasu, vidimo, da pride do velikih koncentracij divjadi na majhnem prostoru. Zato tudi tako velike škode na gozdovih.

Cilji gozdarstva

Dolgoročni in trajni cilj gozdarstva na mislinjskem Pohorju je, da s postopno premeno čistih in eno-

dobnih smrekovih gozdov vzgojimo mešane, raznodobne in zdrave ter visokokvalitetne sestoje, ki bodo dajali kvalitetne lesne mase ter tudi odlično opravljali svojo splošno varovalno funkcijo glede vode, tal, zraka, klime in življenjskega prostora za divjad. To je mogoče doseči postopoma, preudarno in seveda v okviru denarnih možnosti. Vrstni red naših del bi bil tale:

1. Preprečiti z vsemi sredstvi, da se biološko stanje sestojev ne bo še naprej slabšalo. Sedanji stalež divjadi to stanje poslabšuje.
2. Izkoristiti vse naravne možnosti, ki jih nudijo ostanki prvobitne vegetacije. Tem ostankom (bukev, jelka, jerebika, javor, jelša, breza, brest, leska, rdeči bezeg) omogočiti z gozdnogojitvenimi ukrepi optimalne pogoje za obstanek in ekspanzivno širjenje.
3. Kjer teh naravnih pogojev ni več, začeti z neposredno (umetno) premenom sestojev po določenem prioritetenem redu, ki upošteva gospodarno in biološko plat gozdarstva in lovstva.

Dosedanji naporji so že dali skromne rezultate in dokazujejo, da je možno nekaj napraviti, seveda z ogromnimi stroški. Izkušnje iz teh

del nam bodo v veliko pomoč. Pri delu na premeni sestojev pa moramo upoštevati divjad, ki je in bo vedno prisotna. Do sedaj nam je zaradi prenaseljenosti, pri našem delu krepko nagajala. Načrte razvoja in bodočih del moramo zato gozdarji in lovci uskladiti. Nima pomena, da vsaka panoga počne svoje; žrtev nesoglasij bosta le gozd in divjad in veliko denarja bo zapravljenega.

Tehnična zaščita pred škodami od divjadi je slaba rešitev. Zaščita posameznih sadik ali celih površin je zelo draga zadeva, zato je nujna pot biološke oziroma posredne zaščite. Pri taki zaščiti pa je najvažnejši ukrep usklajevanje staleža divjadi s prehrambenimi možnostmi in cilji gozdarstva.

Cilji lovstva

Lovci in gozdarji morajo imeti skupen cilj: ohraniti zdravo avtohtono divjad, čuvati ogrožene vrste ter nuditi optimalne pogoje za vse vrste. Močno povečevanje staleža divjadi, brez obzira na prehrambene možnosti, je slaba usluga za ohranitev zdrave in močne divjadi. Ekonomska korist je lahko tu le drugotnega pomena. Posebno važna naloga lovcev je, da pravilno uredijo starostno in spolno razmerje divjadi. Gospodariti s staleži in vrstami divjadi je treba posebno na mislinjskem Pohorju tako, da se omogoči biološko izboljševanje gozdnih sestojev in s tem tudi prehrambenih možnosti za vse vrste divjadi. Roparic naj ne bi več zatirali, saj opravljajo nenadomestljivo vlogo v naravnem ravnotežju živalskega sveta, ki je zelo važno za ravnotežje v rastlinskem svetu. Dopolnilno prehrano naj bi lovci pokladali v neugodnih zimskih razmerah; hrana mora biti čimbolj naravna (krmne jase, krmne njive, vejniki, silaža). Lovci morajo z razumno politiko omogočiti gozdarjem, da gozdove zopet spremenijo v čimbolj naravno stanje in v ta-

kih sestojih odpade tudi velik del potreb po dopolnilnem prehranjevanju. Jelen in damjek imata zdaj na področju mislinjskih gozdov zelo slabe pogoje in zato morajo lovci preprečiti njihovo stalno naselitev v teh predelih, dokler se prehrambeni pogoji ne bodo bistveno izboljšali. Prednost naj bi vsekakor imeli gamsi, saj so kljub slabim življenjskim pogojem dobre kakovosti. Srnjadi je veliko preveč. Preštevne solnice ustvarjajo tudi umetne koncentracije in v bližini njih so škode največje.

Usklajevanje interesov lovstva in gozdarstva

V februarju t. l. je bil skupni sestanek, na katerem smo pregledali in pretehtali vso problematiko ter tudi predvideli usklajevanje interesov obeh strok. Načelno smo se dogovorili o temle:

1. Strukturo gozdov in predvsem pestrost drevesnih in grmovnih vrst moramo popraviti ter tako izboljšati stanje gozdov in gozdnih tal ter prehrambenih pogojev divjadi.
2. Lovstvo ne sme ovirati zaradi ekonomskih koristi gozdarje pri naporih za doseg te ciljev.
3. Preveliko število divjadi je največja ovira pri premeni smrekovih sestojev* in zato morajo lovci zmanjšati stalež na znosno število in urediti tudi notranja razmerja staleža. Znižati in regulirati je treba število divjadi tudi v sosednjih predelih, sicer bo od tam preštevna divjad vdiralna na naše območje.
4. Gozdarji bodo za izboljšanje prehrambenih pogojev divjadi v naslednjih 10 do 20 letih pripravili in tudi kultivirali okoli 27 krmnih jas. Te gozdne jase bodo v bližini zdajšnjih zimskih koncentracij divjadi (glej skico). S temi jasami bi dosegli, da se zmanjša

* Zanimivo, da gozdarji na Snežniku zahtevajo znižanje števila divjadi, da bi naravni gozd nadomestili z monokulturo smreke.

pritisk divjadi (koncentracije) v tiste sestoe, ki so v dobi naravne in umetne obnove. Kultivirali bodo tudi praznine ob manj prometnih kamionskih cestah. Na teh jasah bodo zasadili jerebiko, bukev, rdeči bezeg, vrbo, lesko, javor in razno grmičevje, ki so najboljše hrana divjadi v zimskem času. Te jase bodo v nemotenih področjih, njihova velikost pa bo največ do enega hektara. Veliko število jas bo preprečevalo premočne zimske koncentracije divjadi.

5. Odsek za lovstvo GG Maribor bo s krmnimi rastlinami zasadil okoli 4 ha opuščenih njiv. Divjad bo tu našla naravno hrano, posebno v kritičnem pomladanskem času. Lovski odsek bo tudi apnil in z umetnim gnojem pognojil okoli 60 ha opuščenih pašnikov in travnikov ter tako izboljšal prehrambene pogoje tudi v letnem času. (Glej skico.)

Z izboljševanjem prehrambenih pogojev ter znižanjem in ureditvijo staleža se bo kvaliteta divjadi prav gotovo popravila in škode v gozdnih zmanjšale. Stroški za zaščito gozdov bodo zato manjši. Ukrepi lovcev in gozdarjev morajo biti časovno in po obsegu usklajeni, sicer bo vse delo za izboljševanje pogojev zaman.

6. Obrat za lovstvo bo zaščitil predvsem razno mesojedo divjad in proučil možnosti za njihovo ponovno naselitev. Govorili so predvsem o možnostih naseljevanja sov, divje mačke in mogoče tudi risa na Pohorju. Gozdarji jim bomo pri tem rade volje pomagali.

7. Na predlog Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani se na našem področju ustanovijo posebni gozdni in lovni rezervati, in to: celotni oddelki 29/I in 29/II (Bradač) ter oddelek 19-d, e (Črni vrh) z gozdno površino 149,96 ha. Ti rezervati se popolnoma zaščitijo in namenijo le za študijske potrebe lovstva. Gozdarji v njih ničesar ne bodo sekali, lovci pa bodo tu zaščitili vso divjad.

Važna je vsebina – ne ime!

Janez Petkoš

Znanost s hitrim tempom koraka in odkriva nove dosežke v kemiji, fiziki – tehniki, biologiji, v gozdarstvu in končno tudi v lovstvu. Nova spoznanja, ki se porajajo v peščici znanstvenikov, si danes relativno hitro utirajo pot do ljudskih množic. Gre torej za reformo spoznanja naprednejšega, boljšega mišljenja. Spregovoril bom o besedi »predator«, ki je dandanes v lovstvu krik mode. Marsikdo jo rad uporablja, kadar se hoče predstaviti v luči lovskega strokovnjaka. Sama beseda predator je prevzeta iz latinščine in pomeni: plenilec, ropar, lovec, sovražnik. Smo torej kaj na boljšem, če smo prečrtali besedo roparica? Z izrazom predator smo pri nas začeli označevati vso mesojedo divjad, po starem roparice. To je divjad, s katero si je naš lovec v bližnji preteklosti zaslužil normirano število točk, če se je hotel prištevati med boljše lovce. Beseda »predator – predatorji« zveni večini naših lovcev tuje. Toda kaj hočeš, s časom je treba v korak in tako se ta beseda kaj hitro spreminja v popačenko.

Toda zajec ne tiči v tem grmu. Ni bistvenega pomena, kako imenujemo to divjad, ki v naravi ustvarja biološko ravnotežje, bistvo je, da vemo, kakšno vlogo imajo posamezne živali v naravi – v ekosistemu. Dokler se bo slovenski lovec šopiril, da je sam v eni zimi pospravil 15–20 lisic, pri tem pa ne bo pomislil, ali je s tem naredil naravi uslugo ali škodo, še ne bomo na pravi poti. Večina naših

lovcev gleda lisico, kune, ujede, sove kot uničevalce naše plemenite divjadi – srnjadi, ptic pevk, zajcev, rac, jerebic, fazanov. Tudi ribiči imajo pri tem svoj »žegen«, češ da vidra ne spada v naše vode. No, in kje je potem njeno mesto? »Sedaj je dobro, ko ni več kun,« modrujejo starejši lovci, »včasih pa je bil hudič. Kuna uniči pozimi še starega srnjaka; toliko časa ga preganja, da omaga.« V naravi vlada zakon močnejšega – kar je zdravo, je močno in vitalno, zato preživi! Gledati lisico, dihurja, hermelina, podlasico, ujede od kraguljev, sokolov do navadne postovke ozko skozi oči kmetovalca pa je zopet zmotno. Gotovo lisica pospravi kokoš, če le pride do nje, toda koliko miši, voluharjev pospravi ena lisica dnevno, tega se neradi in premalo zavedamo. Obenem lisica skupaj z raznimi bakterijami, žuželkami, glivami povzroča kroženje snovi v naravi. Odmrla organska hrana se vrača naravi v anorganski prvotni obliki. S tem opravlja važno sanitarno službo, saj pospravlja poginulo divjad. Dejal bi, da ima skupaj z drugimi mrhovinarji od bakterij, žuželk, gliv do medveda funkcijo pogrebneга zaveda. Svoje mesto imajo tudi hermelin, podlasica, dihur. Če bi analizirali, koliko miši, voluharjev in koliko ptičjih jajc konča v njihovih želodcih, bi kaj hitro spoznali, da opravlja jo koristno delo.

Vse to omenjam zaradi tega, ker je veliko naših lovcev kmetovalcev in gleda na vse to zmotno. Vsak lovec bi se moral zavedati, da je človek tujek v tej naravni celoti od tistega trenutka, ko je vrgel prvi kamen in postaja z vsakim dnem v tej divji tehniki še večji tujek – nenaravna tvorba. Zavedati bi se moral, da je on predator, ropar, sovražnik v pravem pomenu besede, da je tudi on mesojed. A bitje, ki ustvarja ravnotežje v naravi, le redkokdaj! Zatorej naj našemu lovcu zveni v ušesih, kadar sliši skovikanje sove: »Tudi ti prideš na

Mladi kragulji

Foto B. Galjot

vrsto!« Naj ima pred očmi, kadar zagleda luknjo, izkopano od lisice: »To je zate, dosti je velika, kajti pokopal se boš sam, delček za delčkom, toda sigurno!«

Marsikdo bo dejal, ta je črnogled. Toda ob misli, da je danes izginilo s sveta okoli 120 vrst sesalcev in okoli 150 vrst ptic pevk, menim, da je skrajni čas pošteno pregledati svoje delo in izločiti, kar je slabega. Najbolj žalostno je, da trend izumiranja ob vse večji industrializaciji (onečiščene vode, reke, morja, oceani, ozračje) močno narašča. Povprečno je v zadnjih petdesetih letih izumrlo letno 1,6 živalske vrste. Sigurno lovci pri tej tragediji ne nosimo največjih »zaslug«. Toda kam bomo prišli, če se bomo pravdali, če bo v naši zavesti še vedno misel: ti si koristen, ti si škodljiv, ti si ropar, tebe je treba pospraviti. Naša naloga je bolj plemenita: bodimo borci, pionirji, ne samo na področju živalstva; ščitimo naravo, borimo se za zdravo okolje, zdrav zrak, zdrave vode! Vem, da so med lovci častne izjeme. Toda gledanje mnogih je pod kritiko. Ne samo na lovskih sestankih, povsod: na delovnem mestu v pogovoru s kolegom je treba zastopati in se boriti za varstvo narave. Šele takrat bomo pravi lovci, s puško ali brez nje.

Novi lovski zakon naj kanjo vendarle zaščiti!

Foto ing. J. Černač

Stara navada, staro mišljenje je kakor staro drevo, ki je globoko zakoreninjeno in ga je težko izrjavati. Do neke mere je to lepo, ker se v tem skriva izraz poštenosti. Človek je v nekaj prepričan in ne bo zaradi ene same tuje besede spremenil svojega mišljenja. Treba ga je prevzgojiti z razpravami, predavanji, obogatnimi s filmi o življenju posameznih divjadi. Treba je divjad predstaviti v vlogi, kot jo ima v prirodi, z vsemi njenimi koristnimi in škodljivimi lastnostmi.

Človeku je treba dati podatke, pokazati mu je treba pot. Šel bo po njej, do pravih zaključkov pa bo prišel sam. Človek mora spoznati, da absolutno škodljivega bitja, živali na zemeljski obli ni. Vse ima svoj pomen, svojo vlogo, vse je relativno, odvisno od gledanja.

Pri tem mislim na delo v posameznih lovskih družinah, kajti samo glasilo Lovca je premalo direktno. Človek ga prebere ali ne. Povsod je potrebno dodatno izobraževanje, zlasti tam, kjer se gospodari

z živim naravnim družbenim bogastvom. To pa radi pozabljamo, zato stagniramo. Moramo se spustiti ali povzpeti na nivo poprečnega slovenskega lovca, njemu pa je latinščina sigurno »španska vas«. Gotovo imamo domačo slovensko besedo namesto starega imena roparica, ki zveni res preveč kruto. Lovimo po slovenskih gozdovih, logih, dobravah, kjer domuje slovenska beseda, slovenska pesem in divjad je večji del dediščina naših dedov. Zavedajmo se, da je to naša divjad in ne dediščina starih Rimljanov! Zato lepše in ponosnejše zveni domača slovenska beseda. Latinska beseda naj se uporablja v znanstvene namene, da se v latinščini strokovnjaki različnih dežel sporazumevajo med seboj. Iz latinščine posamezniki delajo sami sebi učene besede, v bistvu pa se za zaveso latinščine skriva neznanje.

Če ne bomo ničesar storili, bo za večino slovenskih lovcev mesojeda divjad ostala roparica, v lovski literaturi pa predator, našemu lovcu tuja in nepoznana beseda.

Spremenimo miselnost, s tem bomo spremenili vsebino; potem pa se lahko lotimo oblike – videza. Ne bahajmo se z zlato zibelko brez otroka! Vem, da s tem člankom ne bom veliko doprinesel. Toda če bo le nekaj naših lovcev pomislilo, preden bo pritisnilo na sprožilec: Enake pravice ima do življenja kakor jaz, kakor srnjak; tudi on ima odrejeno mesto in vlogo v prirodi; potreben je tej živi, divji družbi; tudi on je lep, svojstven, kadar je poln življenja, kadar lovi, se bori, kadar svatuje, kadar skače z veje na vejo, od luknje do luknje, kadar kroži nad divjo dobrovo; tudi ona je skrivnostna, kadar njen glas vznemirja nočno tišino gozdov; tudi ona je mati in on oče, tudi njima je dana ljubezen – rojstvo – življenje.

Če sem storil samo to, sem storil veliko, kajti studenci so rojstvo velikih rek.

Garjavost pri divjadi in domačih živalih

Dr. Janez Brglez

Nobenega dvoma ni o tem, da so se nekatere pršice v dolgi razvojni dobi počasi prilagajale zajedavskemu načinu svojega življenja in so v ta namen spreminjale svoje telesne oblike, način prehranjevanja, razmnoževanja in številne odnose do novega življenjskega okolja. Nekatere družine zajedavskih pršic, ki jih tudi imenujemo srbci, so se na omenjeni zajedavski način življenja že tako prilagodile, da danes brez svojega gostitelja poginejo. Najdemo pa tudi družine, ki le občasno živijo na račun svojih gostiteljev in jih zato uvrščamo med občasne zajedavce. Število zajedavskih družin raznih pršic, ki jih danes že poznamo, je zelo veliko. Omenjene zajedavce lahko najdemo že pri živalih na nižji razvojni stopnji, celo pri žuželah, nato še pri plazilcih, netopirjih, glodavcih in številnih drugih skupinah živali. Razumljivo pa je, da zaenkrat zajedavske srbce – povzročitelje garjavosti, najbolj poznamo pri domačih živalih, pri nekaterih vrstah divjadi, pri sesalcih in pri pticah pa tudi pri človeku in nekaterih antropoidnih opicah.

Namen pričujočega sestavka je, da bi na preprost način prikazali številne probleme, povezane z garjavostjo divjadi, vključujoč tudi pernato divjad. Pri obravnavi teh problemov pa ne moremo mimo garjavosti nekaterih domačih živali, predvsem pa psa, ki je zelo pogosto v lovišču. V sestavku bomo spregovorili najprej o povzročiteljih bolezni, nato pa bomo garjavost pri živalih opisali in spregovorili o poznanih načinih prenašanja te zdravstveno in gospodarsko zelo pomembne zajedavske bolezni. Razumljivo je, da bomo morali glede garjavosti spremeniti svoje mišljenje in ugotoviti, da je za zatiranje te bolezni treba spremeniti tudi določena gojitvena načela, kar so ponekod v svetu že storili.

Kakšni so zajedavci, kako se razvijajo in katere njihove prilago-

ditve so za širjenje najbolj pomembne?

Zajedavski srbci imajo sploščeno, okroglo, ovalno ali podolgovato telo, značilne morfološke zgradbe za vse akaride (*Acaridae*). Oblika telesa je značilna za posamezne vrste teh zajedavcev in za posamezne razvojne oblike. Praviloma so samci manjši kot samice, vsaj pri tistih vrstah, ki povzročajo najtežja znamenja bolezni. Velikost zajedavskih srbcev je odvisna od vrste zajedavcev in njihovega spola, vendar večna zajedavskih srbcev meri v dolžino od 0,2 do 0,9 mm, kar pomeni, da lahko največje vrste zajedavskih srbcev vidimo že s prostim očesom. Lahko rečemo, da so najmanjši tisti srbci, ki živijo v plasteh kože, v lojnih žlezah, v dlačnih mešičkih, v zračnih vrečkah pri pticah in v nekaterih notranjih organih gostiteljev, največji pa tisti, ki so si življenjski prostor izbrali na površini kože, ali pa tisti, ki samo občasno, pogosto samo nekatere razvojne oblike, napadajo svojega gostitelja.

Razumljivo je, da so zato tudi telesne oblike pri srbcih iz kože ali notranjih organov bolj prilagojene za omejeno naselišče in imajo kratke noge (*Sarcoptiformes*, *Demodicidae*, *Tarsonemidae*, *Cytoditidae*) kot pri tistih, ki živijo na površini kože ali celo občasno na svojem gostitelju (*Psoroptidae*, *Trombididae* in druge). Pravimo, da je prva skupina zajedavskih srbcev bolj prilagojena na ožje življenjsko okolje, najbolj pogosto na posamezne organe ali organske sisteme in je v odnosu na to okolje prilagodila tudi svojo prehrano, svoje izločke (salivarno sekrecijo), svoja grizala in povrhnjico ter druge morfološke in biološke lastnosti. Ob tem spoznanju bomo tudi lažje razumeli mehanizem poškodb na koži in na drugih organih in vse težave, ki spremljajo zdravljenje in preprečevanje

garjavosti pri napadenih živalih. Srbci se razmnožujejo z nepopolno preobrazbo ali z epimorfozo. Iz ovalnega ali vretenastega jajčeca se izleže ličinka, pri kateri najdemo samo tri pare nog. Po krajši levitvi pa dobimo praviloma tri razvojne oblike, ki jih imenujemo nimfe (protonimfa, deutonimfa in tritonimfa), vendar je treba vedeti, da je način razvoja značilen za posamezne vrste. Šele iz nimf se razvijejo spolno zreli samci in samice.

S čim se srbci prehranjujejo?

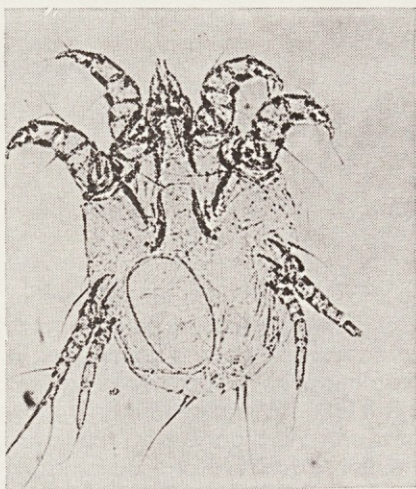
Hrano za zajedavske srbce iščemo v njihovem naselišču, biotopu ali v ekološki niši. To so kožni izločki, luskinne epitela, luskinne na nogah perjadi, to je mezga, krvni serum, krvničke, to so izločki lojnih žlez, epitel v žlezah, sluz, prehranjujejo se z živimi tkivi v nekaterih notranjih organih. Ker je hrana različna, so tudi grizala prilagojena za vbadanje, za trganje hrane in za grizenje.

Poglejmo sedaj posamezna naselišča srbcev.

Potrebno je ugotoviti, da so se posamezne vrste srbcev prilagodile pri številnih vrstah gostiteljev na najrazličnejše organe, vendar je koža za to skupino zajedavcev najbolj privlačno naselišče. Razen kože in lojnih žlez v koži, dlačnih mešičkov, tulcev peres pri pticah in luskinah na nogah, najdemo zajedavske srbce lahko še v nosni sluznici in obnosnih votlinah, v pljučih, v zračnih vrečkah, v prebavilih in v nekaterih drugih notranjih organih. Posebna skupina srbcev pa si je izbrala za svoje selišče zunanji sluhovod pri nekaterih vrstah svojih gostiteljev.

Garjavost kože

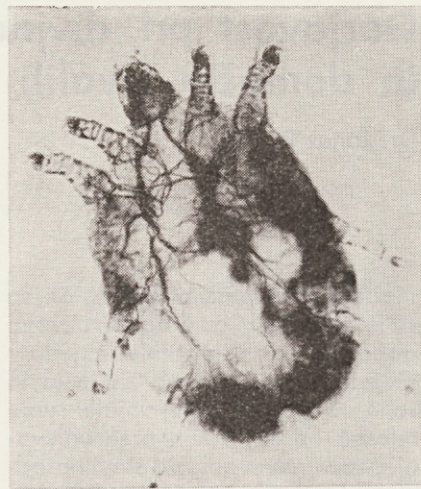
Manj razširjena vrsta zajedavskega srbca *Psoroptes ovis* (*Sarcoptiformes*, *Psoroptidae*) je razen pri ovci ugotovljen še pri ka-

Psoroptes srbec

Sarcptes – lisičji srbec

Zajedavski ptičji srbec

nadski ovci (*Ovis canadensis*) in pri kanadskem jelenu (*Cervus canadensis*). Pri omenjeni ovci najdemo tudi njej lastno vrsto srbca, ki ga poznamo pod imenom *Psoroptes cervinus*. Številni raziskovalci omenjene oblike garjavosti so ugotovili, da srbec ne prehaja na domače živali (Sweatmann, Hepworth, Thomas in drugi).

Vrsta *Chorioptes bovis* (Sarcoptiformes, Psoroptidae) je predvsem razširjena pri domačih prežvekovalcih, vendar je tudi pogosta pri nekaterih divjih kopitarjih in parklarjih, med njimi pri lamah, pri alpakah, bivolih, velblodih, pri številnih vrstah cervidov, pri slonih in pri drugih živalih.

Zajedavca so ugotovili tudi pri kuncih. Čeprav zajedavca lahko najdemo po vsem telesu, je najbolj razširjen na nogah omenjenih gostiteljev.

Med bolezenskimi znamenji opazimo pri živalih znamenja srbenja, živali se drgnejo ob razne predmete, pogosto nogo ob nogo, lahko opazimo brezdлакave manjše površine na koži, posamezne kraste in površinske poškodbe na koži. Srbci žive na površini kože živali, zato koža ni močnejše poškodovana, zajedavec se prehranjuje z oroženelimi kožnimi luskinami. Potrebno je ugotoviti, da garjavost na skrotumu pogosto pri samcih pomeni prehodno ali trajno neplodnost.

Bolezen se širi z živali na žival s stikom ob sesanju, parjenju, na ležiščih, s predmetov, kjer se živali drgnejo. Srbci živijo določen čas na odpadlih kožnih luskinah in se lahko s takšnimi luskinami tudi širijo.

Zdravstveno so najbolj pomembne garje, ki jih povzročajo srbci iz družine sarkoptide (Sarcoptiformes, Sarcoptidae, Prosarcoptes, Sarcptes, Mysarcoptes, Trixacarus in druge). Sem spadajo tudi srbci, ki povzročajo garjavost pri naših gamsih, jelenih, srnah, lisicah, divjih prašičih, pri nekaterih domačih živalih in tudi pri človeku.

Sarcoptes srbci žive globoko v

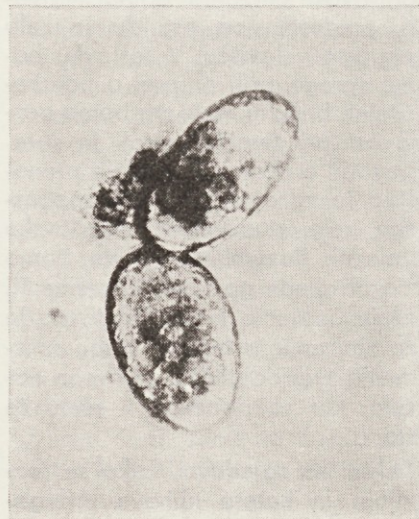
Histološki prerez pasje kože, v dlačnih mešičkih so številni srbci

Demodex canis, srbec iz dlačnega mešička psa

Jajčece lisičjega srbca
Vse mikrofoto dr. J. Brglez

zgornjih plasteh kože svojih gostiteljev, kjer si zajedavci izvrtajo daljše vrtine v obliki mikroskopsko majhnih rogov. V teh rovih samice polagajo jajčeca; tu najdemo vse razvojne oblike zajedavcev. Samci se iz jajčec razvijejo že po 14 dnevih, samice pa nekaj dni pozneje. Kljub različnim razlagam še danes menijo, da so sarkoptes srbcu zelo prilagojeni posameznim vrstam gostiteljev, saj je njihovo življenjsko okolje zelo zoženo in so zato prilagoditve najbolj pristne (Mayr in sodel.).

Sarkoptes garjavost pomeni za žival resno ogroženo zdravstveno stanje, ki najbolj pogosto privede do popolne izčrpanosti živali in do pogina; pogosto pa se na garjava mesta prisadijo še razne bakterije in plesni, ki vodijo do hitrih poginov večjega števila živali.

Med bolezenskimi znamenji je treba pri tej obliki garjavosti omeniti obsežne in globoke spremembe na koži prizadete živali, ki se kažejo v odpadanju dlake, zadebeljenosti kože, pokrite s svežimi ali osušeni krastami, z zagnojenimi površinami kože, s krvavitvami na koži in z manjšimi izlivmi mezge, z močnejše izraženim srbežem ali celo z bolečo kožo na zelo prizadetih površinah. Pogosto se garje prično na glavi, nato se širi na vrat, trup in na druge dele telesa. Pri naših rejskih in ekoloških tekmah najdemo omenjeno obliko garjavosti pri konjih samo med vojno in nekaj let po njej. Pri govedu smo bolezen ugotovili pri uvoženih živalih Charolais pasme. Pač pa imamo večji problem z omenjeno boleznijo pri prašičih. Sarkoptes garjavost je bila pri nas ugotovljena pri gamsih, zelo pogosta pa je tudi pri lisicah.

Garjavost gamsov, srn in jelenov povzroča po podatkih, ki jih navaja Kutzer, vrsta srbcu *Sarcoptes rupicaprae*. Po podatkih Warburtona je bolezen v Evropi ugotovljena še pri drugih vrstah živali. Pri nas v Sloveniji je bole-

zen ugotovil pri gamsih Valentinčič.

Med bolezenskimi znamenji je potrebno ugotoviti, da so spremembe tako v korijumu in v epidermisu zelo obsežne. Če so spremenjeni tudi deli kože ob očeh in ob ušesih, pogosto takšne živali oslepijo. Omeniti je treba le rezultate raziskav glede na nekatere dejavnike, ki jih lahko povezujemo s širjenjem garjavosti pri gamsih. Takšne raziskave sta opravila Kutzre in Ondersheka leta 1966 v avstrijskih Alpah. Ugotovila sta, da so za bolezen mnogo bolj dovzetne oslabele, invadirane živali s trihostongilidi. Uspela sta z umetno invazijo invazijskih ličink vrste *Ostertagia* povečati dovzetnost za bolezen. Ugotovila sta tudi, da je pri napadenih živalih razmerje kalcija in fosforja zelo spremenjeno. Z eksperimentalnim delom sta zgolj z dodajanjem nekaterih rudnin v pravilnem razmerju uspela znižati garjavost pri 75 % živalih. Menimo še, da je prevelik stalež gamsov lahko vzrok za slabšo odpornost in dovzetnost živali. Pri naših gamsih moramo omeniti tudi močne invazije z želodčno-črevesnimi zajedavci, zlasti še s pljučnimi zajedavci, ki jih poznamo pod skupnim imenom kot protostrongilide (*Protostrongilydae*).

Sarkoptes garjavost smo v Sloveniji ugotovili pri 3–12 % pregledanih lisic. Garjave živali navadno poginejo. Treba pa je opozoriti, da zelo oslabele živali spremenijo svoje obnašanje in jih pogosto najdemo v neposredni bližini človeških bivališč. Bolezen nas lahko zavede, da pomislimo na steklino, kar se je v prejšnjem letu pogosto dogajalo (Kamnik, Prekmurje).

Demodeks garjavost (*Trombidiformes*, *Demodicidae*) je pri nas razširjena predvsem pri psih. Okrog 13 % pregledanih psov je prizadetih s to zajedavsko kožno boleznijo. Navadno zbolijo pasme živali s kratko dlako, najbolj pogosto mlade živali. Stro-

kovnjaki menijo, da se ščeneta invadirajo že prve dni po rojstvu, ob prvem sesanju, zato priporočajo zrejo živali brez mleka njihovih mater, kar je najbolj zanesljiv način za preprečevanje širjenja bolezni.

Srbci so podolgovati, vretenasti, imajo zakrnele 4 pare okončin in živijo v lojnicah ter v dlačnih mešičkih kože. Lahko pa zaidejo z mezgo v nekatere notranje organe gostitelja. Pri živalih opazimo najprej na obrazu vneto kožo, nato posamezni dlačni mešički nabreknejo, koža se lušči, izpadajo dlake in bolezen se širi na vrat in telo. Demodikoza zelo težko zdravimo, pogosto moramo obolele živali usmrtiti.

Nekatere vrste demodeksa (ali *Demodex folliculorum* D. hominis, *D. bovis*, *D. equi*, *D. ovis*) lahko najdemo tudi pri človeku in pri drugih gostiteljih.

Notoedres garjavost povzročajo posebni srbcu (*Sarcoptiformes*, *Sarcoptidae*, *Notoedres*), ki parazitirajo na glavi mačke in kunca. Zajedavca lahko najdemo tudi pri divji mački. Za naše razmere nimamo podatkov o tej bolezni pri divjih mačkah. Predstavnike teh srbcu najdemo tudi pri lisicah in pri rakunu.

Otodectes garje živijo v zunanjem sluhovodu psa in mačke. Srbci iz družine *Cytoditidae*, med njimi *Cytodites nudus*, pa živijo v zračnih vrečah domače perutnine in fazanov.

Sarkoptidna vrsta srbcu *Cnemidocoptes mutans* je pri nas zelo pogosta pri domači perutnini na nogah. Srbce najdemo pod luskinami, noge napadenih ptic zadebelijo, pod luskinami se izloča malti podobna bela, krhka snov. Garjavost pri domačih živalih lahko zanesljivo ozdravimo in bolezen tudi zatremo. Pri divjadi pa je treba skrbeti za pravilen stalež živali v lovišču, obolele živali pa iz revirjev odstranjevati.

Strel skozi ovire in krogla ABC

Rafael Cajhen

Znano je, da lahko razne ovire na strelni črti preprečijo krogli zadenek. Marsikateri lovec je že doživel neprijetno presenečenje, da tudi zelo »čisto« oddani strel ni zadel ali je bil njegov učinek slab in je bila divjad zastreljena.* Vzroki so poznani: ovire, kot so veje in vejice ali celo samo drobne bilke ali lističi, povzročijo, da se krogla »odpre« in spremeni smer ali se preprosto razleti tako, da potem zadetek bolj spominja na učinek strele iz šibrenice kot iz risanice. Strokovnjaki so opazovali oziroma raziskovali vpliv ovir na razne vrste krogel. Krogle starejših konstrukcij, z večjo maso, manjšimi začetnimi hitrostmi in s polokroglo (topo) obliko konice so bile precej bolj odporne proti oviram, kakor so krogle sodobnih konstrukcij in oblik, ki imajo velike začetne hitrosti. Te krogle so praviloma zelo neodporne in se odpirajo že ob

najmanjših ovirah, se odklanjajo in razletavajo.

Kakšno posledico ima to v lovski praksi? Večkrat se dogodi, zlasti ob slabih svetlobnih razmerah in pri streljanju brez strelnega daljnogleda, da strelec neznatne ovire na poti krogle ne vidi in lahko potem le še razočaran ugotovi, da je pač »zgrešil«. Prav tako vemo iz lovske prakse, da se srnjaka, ki stoji zakrit v žitu na njivi, kot »začarano« ne prime krogla! Zato pogostokrat slišimo starejše lovce, ko iz svojih izkušenj razlagajo novincem: »Ne streljaj srnjaka skozi žito, ne boš ga dobil!« Čeprav je občutljivost sodobnih krogel na ovire poznana, ne bomo zato teh krogel opustili in se vrnili k stari. Imajo pač številne druge prednosti. Pomaga le to, da streljamo lovsko pravično, da se pred strelom prepričamo o prosti krogelni poti in ne streljamo skozi ovire! Pa vendarle so izjeme, ko moramo streljati skozi ovire: če opazimo bolno ali obstreljeno (ranjeno) div-

jad! Takrat pa je posebno važno, kako je krogla občutljiva na ovire.

Pisec teh vrstic sem imel že pred leti priložnost, da sem v domačih lovskih revirjih preizkušal prototipe Avčinove krogle ABC 7×65 R. Delovanje te krogle je bilo že nekajkrat opisano v Lovcu in je poznano, zato ne bom ponavljal. Povedal bi rad nekaj drugega. Presenetila me je izredna odpornost te krogle ob ovirah. Človek zelo rad podvomi – in to je tudi prav – zato sem sprva ta pojav pripisoval naključju. Ko pa so kasneje ti »slučaji« postajali kar pravilo, sem moral svoje mnenje spremeniti. Menim, da bi utegnile moje izkušnje zanimati marsikaterega lovca, zato naj opišem nekatere pomembnejše.

Pred leti sem na prigovarjanje konstruktorja krogle ABC in z vednostjo svoje lovske družine za poskusne namene nekajkrat nalašč – priznam, da sprva le nerad in s precejšnjo bojaznijo – streljal na srnjad skozi ovire. Rezultati so bili v vseh primerih pozitivni: krogla je obdržala smer, ni se razletela in njen učinek je bil odličen. Posebej naj omenim dva primera take »neodgovornosti«. Leta 1970 sem streljal na srnjaka, ki je bil ves do ušes v pšenici in sem lahko le ocenil, kje je merilna točka. Krogla je letela približno 30 m skozi gosto žito in učinkovala povsem normalno, kakor da ovir ni bilo. Drug primer je iz leta 1971: na približno 80 metrov oddaljenega prosto stoječega srnjaka sem oddal strel skozi lucerno, ki je bila na gričku neposredno pred cevjo, tako da je morala krogla leteti najprej 4 m skozi lucerno. Učinek krogle je bil enak! S krogami, s katerimi sem do tedaj pretežno streljal (Brenneke-TIG, DWM-Starkmantel, RWS-TM-Rundkopf, vse 7×65 R), si takega učinka na osnovi izkušenj ne bi mogel niti misliti!

V letih 1974 in 1975 sem bil na preizkušanju krogel ABC $6,5 \times 57$ v lovišču Belje. Tam sem imel priložnost govoriti z znanim poklicnim

* Zastreljena – če obstreljena (ranjena) pogine in propade. – Ur.

Izbirni ali gojitveni odstrel

Foto Fr. Gyuran

lovcem Stevom Nemetom, ki je dokončno utrdil moje prepričanje glede krogle ABC: mimo tega, da je izvršil čez 100 gojitvenih odstrelov jelenjadi s kroglo ABC kal. 7×64 v »normalnih« okoliščinah z odličnim učinkom, je moral pogostokrat »popravljati« slab strel lovskega gosta. Tedaj seveda takoj v vsaki okoliščini: v več deset primerih je streljal skozi gosto vejevje ali trstiko na večkrat praktično povsem zakrito jelenjad – in niti v enem samem primeru ne brezuspešno! Zgubljena ni bila niti ena žival! Še sedaj mi zvenijo v ušesu njegove besede: »S kroglo ABC počnem to sedaj brez strahu, uspeh nikoli ne izostane!« Tudi sam sem v tem lovišču uplenil večje število jelenjadi in nekaj srnjadi. Omenim naj zgolj en primer, ki potrjuje neverjetno in zame osebno tehnično še ne povsem razložljivo odpornost krogle ABC proti oviram. Ob nekem obhodu revirja sem z voza na 50 m oddaljenosti uplenil srnjega mladiča s kroglo ABC $6,5 \times 57$, 8 g, njegova mati pa je odskočila in oddaljena okrog 80 m za hip obstala za gostim, v poprečju kot palec debelim, neprehodnim grmičevjem tako, da je bilo celotno njeno telo povsem nevidno; viden je bil le vrh glave in sem si stav telesa lahko le predstavljal. Ker je šlo za dogovorjen poskus, sem v hipu oddal strel. Krogla je letela 35 m skozi izredno gosto vejevje in zadela srno na idealnem mestu. Ko smo analizirali rano, smo ugotovili, da se je krogla pri prebijanju skozi vejevje sicer odprla, vendar ostala kompaktna in ni spremenila smeri leta. Vstrelna rana je bila premera približno 3 cm (kot je sicer ponavadi izstrelna rana), izstrelka pa že ni bilo. Srna je obležala na mestu!

Krogla z omenjenimi lastnostmi prinaša velike prednosti, ne samo v lovskoetičnem, temveč tudi v gospodarskem (Belje!) pomenu. Seveda to ne pomeni, da smemo sedaj v normalnih

September – čas jelenjega ruka

Foto F. Ponti

razmerah streljati skozi ovire, pač pa, da nudi krogla ABC veliko verjetnost učinkovitega zadetka tudi takrat, kadar bomo nenadoma (nevidne ovire) ali namenoma (bolna in ranjena žival) streljali na divjad. Taki primeri so pa v praksi pogostni.

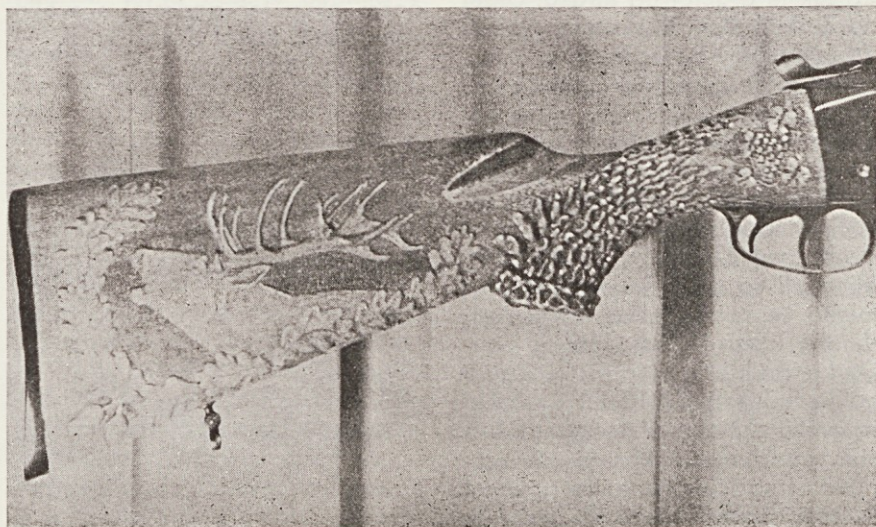
Pripomba uredništva:

Kljub temu, da avtor članka sam poudarja, kako je strel na divjad, ki jo zakrivajo ovire, neodgovoren, želimo to tudi mi posebej poudariti. Ne glede na lastnosti krogle in njeno neobčut-

ljivost na ovire strel na zakrito divjad ni lovskopravičen, ker divjadi ni mogoče zanesljivo pomeriti v življenjsko pomemben del telesa, kjer zadetek povzroči takojšnjo smrt. Pri zakriti divjadi lahko del telesa, kamor mora zadeti krogla, samo domnevamo. To je pa že pri majhni zmoti lahko bolj ali manj obstreljeno in trpeče živo bitje. Zato strel na zakrito divjad je in ostaja mrharstvo, ne glede na to, kakšne krogle že imamo ali jih bomo še imeli. Iskreno želimo, da nihče več ne bi streljal – tudi ne za poskus – na zdravo zakrito divjad. Lovec mora imeti do vsake divjadi, do vsakega živega bitja, globoko spoštovanje.

Sandi Leskovec, iz Mirne na Dolenjskem, dokazuje svoje rezbarske sposobnosti tudi na puškinih kopitih

Foto P. Jerman

Njeni ljubljenci

France Cvenkel

Markovi imajo domačijo na robu Radovljice, kjer se to gorenjsko mestece spaja z njivami in travniki. Gospodinja – Markova Zofka – ima zelo rada živali: krave v hlevu, prašiče v svinjaku, kokoši na dvorišču, predvsem pa divje živali v naravi. Kako revni bi bili gozdovi, polja in gore brez njih, tolikokrat reče. Doživetja z divjimi živalmi so njeni najljubši spomini in o njih rada pripoveduje...

Veliko let je že od takrat, ko ji je sinko prinesel domov divjega zajčka.

Zofka je bila huda: »Zakaj ga nisi pustil na njivi! Polje je njegov dom. Mama zajklja bo jokala, ko se bo vrnila in ne bo našla svojega mladička. Tudi jaz bi jokala, če bi mi kdo odnesel tebe, ljubi otrok.«

»Ampak, mama, zajček ni z njive. V Lescah na letališču sem ga dobil. Prav tam, kjer se vzdigujejo letala. Prosim, mama, naj ostane pri nas, saj bi umrl v tem mrzlem vremenu.« Zofka je pogledala venkaj skozi okno, kjer je norel marec: dež in sneg sta plesala z vetrom.

»No, naj bo. Ko bo pa zrastle, ga bomo spustili nazaj v prostost,« je mati uslišala otrokovo prošnjo. Vzela je mokro kosmato kepico z belo liso na čelu iz sinovih rok. Zajček je drgetal od mraza, čepel na Zofkini dlani in strmел s svojimi rjavimi očki v mater in sina.

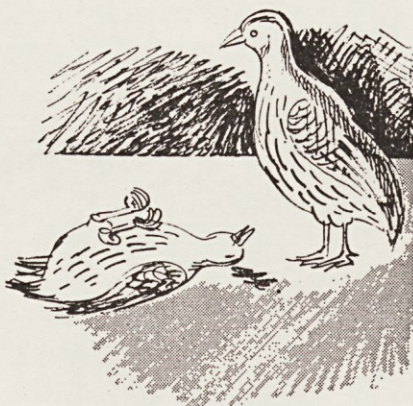
Lačen je, je pomislila Zofka. V žlico je nalila nekaj kapljic sveže pomolženega, še toplega kravjega mleka in vanj pomočila zajčkov gobček. Srknil je sladko, toplo tekočino in premagan je bil prvi strah pred človekom.

Minevali so dnevi in zajček je pil mleko že iz skodelice, začel jesti deteljo, travo in tudi slaščice. Skakljal je po hiši in hitro rastle. Zofka ga je tudi naučila hoditi na malo in veliko potrebo. V kot postavljen star pločevinast škaaf je bil njegovo stranišče. Kmalu je razumel in sam skakal v posodo ter tam

puščal bobke in seč. Po nekaj mesecih je že skočil na klop, s klopi pa med rože na oknu. Tam je na soncu predremal ure in ure. Rad je hodil ležat tudi na prijetno topel štedilnik. Najbrž zato, ker je neko popoldne na njem odkril golaž, ki je čakal na zakasnelega jedca. Ne boste verjeli, da je iz omake pojedel meso. Beži no – majete z glav – zajec pa meso, saj ni pes! Tudi Zofki se je čudno zdelo in si je razlagala, da zajcu v hrani najbrž nekaj manjka. Tudi ko je kuhala ričet in je iz njega zadušala svinina, se je zajec s prednjima šapicama vzpenjal na Zofko in prosil toliko časa, da je dobil mesni priboljšek.

Končno so bile zajčje noge že tako močne, da se je pognal s klopi na peč, da, na mrzlo ali toplo kmečko peč, tam glodal koruzni storž in spal v starem peharju, ki ga je imel dolgo v najemu domači maček. Prvi spor z mačkom je bil za pehar, potem so bili prepiri med njima na dnevnem redu. Končno muc že ni smel več v hišo. Če se je prikazal med vrati, ga je že skoraj dorasli zajec s prednjima nogama krepko oklofotal.

Prihajala je jesen in zajec je postal vse nemirnejši. Vedno pogostejše je čepel na oknu med rožami in gledal skozi šipe na polje. Vzpenjal se je zdaj ob tem, zdaj ob onem oknu ter godrnjal s svojim »mm, mm«, kakor da bi prosil.

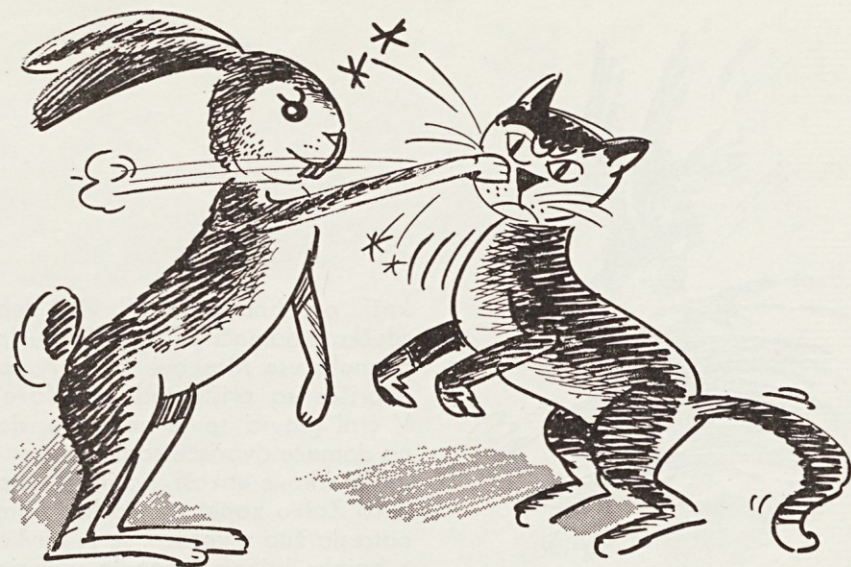

»Kaj če hoče nevesto ali ženina? Pa res, saj niti ne vemo, je on ali ona.«

Koj nato je Zofka ugotovila, da je njen »Mandi« ženskega spola. Ženina bi torej rada, je pomislila in se hkrati spomnila, da imajo pri sosedu velikega domačega zajca. Poskusimo ju spariti. Zajklja pa je starega zajca tako neznansko očofala, da je stisnjen v kotu jokal kakor otrok, češ divji zajec se z domačim kuncem ne pari. Sicer je pa vprašanje, če se divji zajci, če tudi pridejo na svet pred pomladjo, pariyo isto leto jeseni. Sedaj je bilo vsem Markovim jasno, da zajcu pomeni več prostost kakor prijetna kmečka izba s pečjo, peharjem in vsemi dobrotami za v želo-dec. Toda na dolgouhca so se tako zelo navezali, da so z žalostjo pomislili na ločitev, posebno gospodinja Zofka, ki ji je divja rejenka tolikokrat skočila v naročje in jo poljubila s svojim mehkim smrčkom.

Ko se je Zofka nekega dne vrnila s polja, so bila hišna vrata na stežaj odprta in zajca nikjer. Po licih ji je zdrknila debela solza, čeprav je razumela, da se je divja žival morala vrniti v svoj dom, na polje, v gozd. Kljub temu pa je dan za dnem klicala okrog hiše svojega Mandija. Minilo je deset ali več dni, odkar je odšel brez slovesa. Tisto jutro ga je Zofka zopet poklicala. Glej, nenadoma se je znašla pred njo njena rejenka. Sedla je na zadnji nogi, pomahala s prednjima šapicama in iztisnila iz gobčka svoj »mm, mm«. Potem je odskočila in zginila med njivami. »Ni me pozabila. Zahvalit in poslovit se je prišla. Še kdo naj reče, da je žival brez ljubezni in razuma,« je pomislila in pri srcu ji je bilo hudo in prijetno hkrati. Pomahala je svoji rejenki in nikdar več se nista videli.

Bilo je junija pred več leti. Ječmen je zorel na njivi in sosedja je pred

hišo brusila srp. Naenkrat ji je zastala osla v roki: na dvorišče sta pritekla drobna piščančka. Živalci sta begali sem in tja, ko da ju nekaj preganja, in ena se je pognala celo v vežo. Nista obmirovali prej, dokler se nista znašli v rokah sosede.

»To pa ni domača žival,« pomisli in ogleduje drobni rjavo progasti piščeti, s prekratnimi perutmi, da bi mogli leteti.

»Markova ima rada divje živali, njej ju bom dala.«

Tako je Zofka dobila nova rejenčka. Prvi hip, ko je začutila žame-tasta kebčka v svoji dlani in utrip dveh srčec, jo je prijetno spreletelo. Takoj nato pa je pomislila, ali ne dela naravi krivice, prisvajajo si živali, ki nista njeni in ne sodita v človekov dom.

Ko je bil ječmen požet, je bila uganka rešena. Okrog gnezda na njivi je bilo vse polno rjavkasto pisane perja. Maček ali drug nepridiprav je požrl prepelico s kebčki vred, le dva sta se rešila.

Kam z nebogljenčkoma? Pod domačo kokljo, ki je pravkar izvalila piščance? Kaj še, saj bi ju neroda pomendrala! Enostavna umetna koklja z žarnico Zofki takrat še ni bila znana. Toda srce ji je narekovalo, da je za prepelički dolžna storiti vse. Zvečer ju je zavila v mehke krpe in jih v škatli postavila na topel štedilnik. A čez noč se je kuhinja ohladila in jutraj sta na krpah ležali prepelički negibni, kakor mrtvi. Zofkina sapa pa ju je zopet ogrela. Počasi sta se oživljali v njenem perišču. Prva je premaknila nožico, druga je odprla očesce. Končno sta kakor od mrtvih vstali. Več naslednjih noči je Zofka veliko ur prebedela v skrbi za svoji nebogljenki, kakor mati ob bolnem otroku.

Potem je bila velika kmečka izba njen dom. Vneto sta tekali po hiši in s svojimi bistrimi očesci našli po špranjah marsikaj za v želodček. Seveda pa jima je Zofka prinašala s polja tudi bube drobnih mravelj,

jima nasekljala zelenega rmana in kmalu sta radi pobirali tudi kašo. Ko je Zofka nekoč klečala ob mravljišču na polju, jo je mimoidoči zbodel: »Hej, mar ne veš, da so mravlje zaščitene?«

»O, vem, ampak samo gozdne,« mu je hitro vrnila, ker je poznala predpis.

Nekega dne sta prepelički zboleli in se začeli premetavati, kakor da bosta zdaj zdaj poginili. Zofko je zaskrbelo. Morda ju pa bolijo nožice? Jima manjka v hrani apnenca? Prav drobno jima je zdrobila jajčno lupino. Prepelici sta pokusili in začeli vneto pobirati. Tri dni in zopet sta zdravi tekali po sobi.

Kmalu jima je zraslo perje po prsih, še prej pa perutnici, da sta se spretavali po hiši in kuhinji. Če ju je Zofka poklicala, sta urno prifrčali in ji sedli na glavo, na ramo, v naročje.

Medtem se je poletje nagnilo v jesen. Neko jutro, ko je bila gospodinja še v postelji, se je oglasilo v kuhinji: »Žev-vev – pet-pedi, pet-pedi, pet-pedi!« Hišo je prvič napolnila pesem Zofkine prepelice. Kakor da bi se prebudilo radostno poletno jutro, kakor da bi vzcvetel rdeči mak v zorečem žitu! Toda, prepelica moja, ali ne veš, da je zunaj že skoraj jesen in njive brez žit! Prepelica pa je zopet zapetpedikala: »Pet-pedi, žev-vev, pet-pedi! Ko bo pšenica visoka pet pedi, jo bomo želi in véli.« Drugo leto, če bomo živi in zdravi, je Zofka razpredala misli.

Z gora je potegnil hladen jesenski veter in polje si je nadelo rumen-

kasto obleko. Prepelici sta postajali nemirni in samčkovo petpedikanje je bilo vse bolj razburjeno.

Čudno to njegovo petje. Saj prepelica zunaj na polju utihne, ko so žita požeta. Nekaj hoče povedati. Kajpak, na jug, v tople kraje ju vleče. Gospodinja Zofka pa bi jima rada dopovedala: »Neizurjene so vajine peruti in preslabotne, da bi preleteli morje. Čez zimo ostanita še pri meni, spomladi pa vaju izpustim. Bojim se za vaju.« Srce ptice pa je drugačno od človeškega. Prepelici sta čepeli ob oknu in gledali pod oblake. Kar zdrznili sta se, ko sta zagledali jato ptic na nebu. Njuno hrepenenje je prekipelo. Zafrotali sta, zleteli pod strop, zakrožili in treščili v okno, da je zažvenketalo steklo. Isti hip je sredi izbe obležala samička z zlomljenima nožicama in iz kljunčka ji je kanila kri. Zofkino prizadevanje je bilo zaman.

Odslej je samček molčal in žalosten ždel ob oknu. Odpadlo je listje z jablane na dvorišču, zapadel je sneg in tudi skopnel. Prišla je topla pomlad. Tedaj je Zofka povabila samčka na svojo dlan in ga ponesla daleč venkaj med njive. Zadnjič ga je pritisnila k sebi: »Zdaj pa le poleti, kamor te vleče srce! Najdi si družico in – stokrat srečno!«

* * *

Ležala je na tlaku, bolj podobna kupčku nesreče kakor mladi kavki. Najbrž je padla iz gnezda visoko izpod strehe. Nebogljenka, še skoraj gola. Vinko, ki se je vozil v

Kranj v šolo, jo je pobral in odnesel domov. Kam drugam kakor domov. Njegova mama sprejme vsakega revčka.

Najdenka je rada jedla. E, vranji rod ni tako občutljiv! Vse od kraja, kar so pri Markovih imeli za ljudi in živali, ji je teknilo. Hitro ji je raslo perje in z velikim zanimanjem je opazovala svet okrog sebe. Zofki je čepela na rami in zvedavo gledala, kaj vse počne njena dobra gospodinja v kuhinji, hiši, hlevu in na dvorišču.

Tako se je spoznala tudi s hišnim mačkom, ki mu je od vseh domačih živali najmanj zaupala. Togotno je kričala nanj, kadar se je z dvignjenim repom priliznjeno smukal Zofki okrog nog. Bila je ljubosumna, da ji je perje na glavi stalo pokonci. Ko je njen kljun postal dovolj trd, se mu že tudi ni več umaknila. Nekoč se je maček lotil kavkinih žgancev. Razjezila se je, ga tako srdito zgrabila za rep, da mu je skoraj privzdignila zadnjico. Maček je zapihal in puhnil čez skledo, da so žganci zleteli po tleh. Kavki pa je bilo neznansko všeč, da je naredila hrup. Prvemu uspehu so sledili novi. Odslej celo ni več trpela, da bi maček v njeni navzočnosti jedel iz svoje posode. Če je pričakoval napad od zadaj v rep, ga je spretno kavsnila v uho. Kadar pa se je preveč obrnil od svoje skleda, mu jo je s kljunom potegnila proč in tudi prevrnila. V njeni krvi je bilo, da se ptič in mačka ne moreta ljubiti.

Kadar je Zofka na dvorišču klicala in krmila kokoši, navadno tudi kavke ni manjkalo. Rada je imela ko-

koši, posebno ji je bil všeč lep rdečkast domači petelin. Kmalu je poznala vse Markove kure. A na dvorišče so prišle tudi sosedove. V črni glavici se je posvetilo, da na domače dvorišče sodijo pač samo Markove kokoši. Ko jih je tisto jutro Zofka zopet poklicala in jim natresla žito v koritce, se je kavka z bojnim krikom pognala v kurjo gnečo in sosedovo grahasto jarico nekajkrat treščila s kljunom po glavi. Preplašena kokoš je z vriščem pobegnila z Markovega dvorišča.

Kmalu zatem je tudi sosedovemu petelinu z nekaj krepkimi udarci po ponosni roži dopovedala, da imajo Markove kure svojega petelina in naj zato raje ostane kar na gnojišču onkraj plotu. Odslej je bila policaj med kurami Kavki, kakor so jo bili krstili.

Dan za dnem je z glasnim kav-kev-kav pozdravljala otroke, ki so hodili mimo hiše v šolo in domov. Sedala jim je na glavo, jih cukala za lase ali za cof na kapi. Sploh je bila rada z otroki in njeni klici so se mešali z njihovim živžavom. V taki družbi je še na Zofkin klic nerada ubogala in priletela domov.

Družba jo je vse bolj mikala. Čepeti samo na Zofkini glavi ali ramenu je postajalo že dolgočasno. »Kavki, če se ne boš držala doma, te bo kmalu kdo po buči,« jo je svarila Zofka.

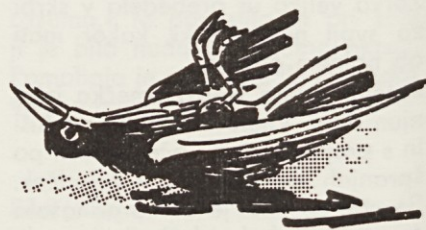
A nič ni pomagalo. Vranji rod ima potepuško kri. Začela je zahajati tudi v bližnjo gostilno, h Koku. Različni obrazi, hrup in žvenket kozarcev so jo zvalili v gostinske prostore. Kričala je skupaj s pijanci, sedala na mize in iz kozarcev pila vino. Tisto popoldne je prišla domov tako pijana, da se je opotekala. Bila je nadležna in prepirljiva kakor pravi pijanec. Razgrajala je, zmerjala vse Markove od kraja, gospodinja Zofko pa povrh še uščipnila v nos.

»Presneta pijanka, ne boš me ne!« je minilo potrpljenje tudi Zofko.

Pograbila jo je in zaprla v zaboj, vse dokler se ni streznila.

Kazen je zaleгла le nekaj dni. Že je čakala na novo priložnost, kdaj se bo zopet lahko potepla. Kjer je bilo veliko ljudi, tja jo je najbolj vlečlo. Neko nedeljo je sosedove otroke spremila do cerkve. Pred vrati so jo hoteli nagnati domov, a se je spretno izmuznila v cerkev. Zletela je na glavni oltar, od koder je tudi mežnar ni mogel pregnati. Tisto nedeljo so še najbolj pobožne ženice pri maši malo molile. Kavki se je najprej seznanila s svetniki in svetnicami na oltarjih. Občudovala je njihove pozlačene obleke in rdeče pobarvana lica. Največ opravka pa so ji dale goreče sveče. Živi plamenčki so jo mikali, da jih je kljuvala in se spekla v jezik. Zakričala je kot jesihar, zletela k Florijanu in si v svetnikovi golidi brez vode hladila jezik. Otroci so se smejali, možaki muzali, duhovnik pred oltarjem pa je bil od jeze rdeč v obraz. V gostilni pri Koku je Kavki prepevala s pijanci, zakaj ne bi pomagala tudi cerkvenim pevcem! Sedla je na stranski oltar, nagnila glavo kakor pobožen romar in s svojim hripavim kav-kev-kav tekmovala celo z orglami.

V svojem nadaljnjem življenju je Kavki uprizorila še prenekatero. Znana in priljubljena je bila daleč naokoli. Nakopala pa si je tudi sovražnike. Nekega dne se s potepanja ni več vrnila. Doletela jo je žalostna usoda tolikih udomačenih divjih živali.

Žvižgači, najmanjši predstavniki zajcev

S poti po Himalaji – nadaljevanje

Janez Gregori

Kadar smo bili na višinah Himalaje siti in dobre volje, smo si kakšno zažvižgali. Večinoma pa so žvižgali žvižgači, najmanjši predstavniki zajcev.

Če brskamo po novejši sistematiki sesalcev, vidimo, da so zajci (*Lagomorpha*) ločeni v samostojen red in jih ne obravnavamo več kot predstavnike glodavcev (*Rodentia*). Delitev je upravičena, to se hitro prepričamo, če pogledamo zobovje, saj imajo zajci dva para zgornjih sekalcev (glodavci samo enega), drugi manjši je skrit za prvim, prav tako je svojska zgradba in razporeditev kočnikov. Razlike so tudi v zgradbi črevesja, saj imajo zajci, za razliko od glodavcev, slepo črevo spiralasto zavito.

Med predstavniki zajcev pri nas je vsem znani poljski zajec, mnogo redkejši planinski zajec, ki je pozimi bel, in kunec, ki živi v nekaterih krajih Dalmacije in na nekaterih tamkajšnjih otokih. V stepah ter na visokogorskih planotah in gorovjih Evrazije in Severne Amerike pa se nahajajo še drugi predstavniki zajcev, žvižgači ali pike, kot jih tudi ponekod imenujejo. Na obširnem prostoru so zastopani v različnih vrstah.

Žvižgači, ki živijo v tem predelu Himalaje, kjer smo hodili mi, so približno 20 cm velike brezrepe živali. Tudi oni imajo sorazmerno velika ušesa, vendar krajša in širša, kot so pri zajcih. Tudi sivkasta dlaka spominja na zajce, saj je dolga in zelo mehka.

Žvižgači živijo kolonijsko v podzemnih rovih ali v skalnih razpokah, ves dan živahno skačejo okoli in se pogosto oglašajo s kratkimi visokimi žvižgi, po čemer so dobili tudi slovensko ime. Njihova posebnost je, da si pripravljajo velike količine sena, ki ga prav strokovnjaško sušijo. Kadar se vreme spridi, znosijo seno v svoja skrivališča, brž pa ko posije sonce, ga že znosijo ven, da se suši.

Z žvižgači sem se prvič srečal ob pristopnem maršu proti baznemu

taboru, na višini približno 3700 m. Tega dne smo po nekaj dnevih dokončno zapustili džunglo, kjer so nam vse dni drugovali vlaga, dež in številne pijavke. V teh džunglah, kjer smo hodili, ne srečaš več tigra, s katerim te neprestano strašijo nosači in šerpe in v ta strah sami tudi iskreno verjamejo, pač pa te neprijetno presenečajo pijavke, ki jih v nekaterih predelih brez pretiravanja kar mrgoli.

Ko smo se torej tega dne ustavili, da si pripravimo šotore za prenočevanje, smo nenadoma med skalovjem v redkem gozdu zagledali majhne sivkaste živali, ki smo jih v svoji nevednosti imenovali kar hrčki. Kasneje smo ugotovili, da so

to žvižgači in sicer vrste *Ochotona roylei*. Od tam naprej smo jih redno videvali, tako tudi v okolici baznega tabora, ki je bil na višini 4900 metrov.

Žvižgači se zadržujejo tam, kjer je možno v podlagi narediti rove. Nad drevesno mejo, ki je v teh krajih na višini približno 4100 m, pa se zadržujejo tam, kjer so veliki kupi ledeniškega kamenja, in je še moč najti skromno hrano. Neverjetno se sliši, da žvižgači v pogorjih Himalaje živijo še nad 5000 m visoko.

Večkrat sem jih opazoval ob baznem taboru, kako so prav spretno skakljali oziroma plezali po granitnih blokih in ob najmanjšem

Naša himalajska odprava I. 1972, na pohodu

Foto J. Gregori

Žvižgač na granitni skali

Foto J. Gregori

vznemirjenju izginili v varnem zavetju skalnih razpok, kjer imajo svoja domovanja. Žvižgač si v bližini doma izbere ugodno mesto na skali, od koder ima dober razgled, a je vendarle zadosti skrito pred morebitnim sovražnikom. Tu se večkrat negibno postavi na stražo in ob najmanjšem vznemirjenju izgine.

Če pobliže pogledaš manjše skalne previse, varne pred padavinami, in se prav zaradi tega žvižgači tu redno zadržujejo, opaziš njihove številne iztrebke, ki se tu nabirajo. So okrogli kakor zajčji, vendar veliko manjši, da še najbolj spominjajo na poprova zrna.

Večkrat sem premišljeval, kdo je pravzaprav naravni sovražnik žvižgačev v teh višinah, ki poskrbi, da se preveč ne namnožijo. Odgovor je prišel tako rekoč postopoma.

Zvečer sem večkrat ob taboru postavil pasti raznim majhnim sesalcem, ki sem jih lovil za raziskave tamkajšnje favne in so bili namenjeni za študijsko zbirko našega muzeja. Neko jutro sem v pasti dobil tudi žvižgača, ki ga je past v trenutku usmrtila. Okoli vratu pa je bil krvav in nekoliko načet. Torej se ga je lotila neka mesojeda žival, ki ga pa ni mogla odvreči, saj je bila past privezana.

Nekaj dni zatem nas je spet prese-

netil sneg. Okoli pol metra debela snežna odeja se je vsa lesketala v soncu, tako da brez ustreznih očal ni bilo mogoče iz šotora. Predajali smo se lepotam divje zasnežene narave, kar na bližnji zasneženi moreni nenadoma zagledamo, da se nekaj premika. Na naše veliko začudenje smo opazili povsem belo podlasico, ki je po snegu vlekla že mrtvega žvižgača, ki je bil po teži gotovo le malo lažji od nje. Našo radovednost pa smo očitno kazali le preveč, zato se je dobesedno potopila s svojim plenom v sneg in izginila. Presunilo nas je spoznanje, da se v teh višinah ne bije boj za obstanek samo s surovo naravo, ampak tudi med vrstami.

Z žvižgači smo se zadnjič srečali ob našem povratku, ko smo se zadnjega dne v oktobru praznih železnic prebijali čez zasneženi 4100 m visoki prelaz Barun La. Točno povedano, žvižgačev niti nismo videli, pač pa njihove številne sledove v snegu. Videti je bilo, kakor da bi po snegu tekali zajčji škrti. Sledovi so prav taki kakor zajčji, le veliko manjši, kar je končno tudi dokaz sorodstva z našimi dolgouhci.

(Prihodnjič o jastrebi, lunjih in in brkatem seru.)

V ZAHODNI NEMČIJI ŠE NISO USTAVILI STEKLINE

Ta virusna bolezen se v Zah. Nemčiji naglo širi. V letu 1974 se je število obolenj zvišalo za 38 %, na 4345. Učinkovita borba proti tej bolezni trenutno ni možna, ker vlada zavlačuje z novim zakonom o živalski steklini.

Steklina se prenaša, kot je znano, z živali na ljudi z ugrizom ali celo s slino pri lizanju. Bolezenski znaki nastopijo po dvajsetih dneh do enega leta. Cepljenje je uspešno, če se z njim prepreči virusom pot v možgane. Smrt za steklino je najstrašnejša, kar jih človeštvo pozna.

Po mnenju zdravnikov je lisica glavni prenašalec virusa stekline na človeka; prenaša ga z direktnim ugrizom ali posredno z ugrizom drugih živali. Pred petimi leti so začeli z veliko akcijo uničevanja lisic. So pa pred letom prenehali s sistematičnim uničevanjem, ker manjkajo ustrezne zakonske uredbe in društva ljubiteljev živali bombardirajo s tožbami pokrajinske urade, ki vodijo to akcijo.

Državni veterinarski center v Frankfurtu in zvezni raziskovalni zavod za virusne bolezni v Tübingenu se trudita izdelati cepivo, ki bi ga primešali hrani za krmljenje lisic. Dosedanja takšna cepiva so namreč škodljiva drugim živalim in v bližnji bodočnosti rešitev še ni na vidiku.

Rešitev je zaenkrat samo v zmanjšanju lisičje populacije. Ukrepi so nujni, ker se steklina zlasti v okolici velikih mest nezadržno širi, verjetno zato, ker tam lisice manj preganjajo.

Prevladuje strokovno mnenje, da bo širjenje stekline ustavljeno, če toliko zmanjšajo stalež, da ostane na kvadratni kilometer površine ena sama lisica. To pa pomeni za Zah. Nemčijo, da morajo uničiti še okoli pol milijona lisic.

Iz dnevnega časopisja ZRN – A. P.

Lovski oprtnik

Za konec razprave o krogli ABC

1.

Upenil sem medveda

Dne 20. aprila letos, tik pred 24. uro, štiri dni pred polno luno, sem z repetirko kalibra 7×64 , s kroglo ABC 10,4 g, streljal medveda. Na razdaljo 50 m, v pleče. V ognju je medved razkrečil vse šape od sebe, padel in se ni mogel več postaviti na noge, pač pa se je strahotno premetal in valjal. Da bi ga umiril, sem streljal drugič. S tretjim strelom pa sem ga v hipu umiril.

Po pregledu plena smo ugotovili, da sta prvi in drugi strel zadela hrbtenico za in pred plečetom. Tretja krogla je šla malo nad srcem.

Vse tri krogle so izstopile in naredile izstrelne rane premera 2–3 cm. Medved je zelo hitro izkrevavel in je kri kar bruhala skozi izstrelne rane, kar je po mojem mnenju bistvenega pomena. Učinek krogel ABC je bil odličen; zadoščal bi že prvi strel, da bi medved obležal. Medvedsamec je tehtal 150 kg.

Emil Kamšek, LD Rakitna

2.

Preveč o krogli ABC

Kljub temu, da se je Lovec zadnja leta zelo izboljšal, tako slikovno, grafično kot vsebinsko, bi bil po mojem mnenju lahko še boljši – predvsem vsebinsko. Pripombe imam na prepogoste in preobširne sestavke o krogli ABC, ki mnogokrat že presega informativne meje in večkrat krepko dišijo po reklamah.

Mnenja sem, kakor tudi lovci, s katerimi sem se pogovarjal, da se Lovec v take podrobnosti, kot so pri omenjeni krogli, ne bi smel spuščati, kajti lovci smo večinoma poprečni ljudje, ki be-

remo svoje glasilo z namenom, da bi zvedeli čimveč, kar je za nas zanimivo, ne pa, da beremo razne podrobnosti o krogli, ki je povrh vsega v maloprodaji pri nas sploh ni dobiti. Tisti, ki jih balistika bolj zanima, bodo gotovo segali po strokovni literaturi, ki je objektivna in ne prikazuje stvari tako enostransko kot prispevki o »nadmrogli ABC«. Sem enakega mnenja kot Stane Jamnik v junijskem Lovcu 1973, ko na koncu svojega prispevka pripominja: »Samo bojim se, da ne bo ABC krogla preveč napihnjena, tako da ne bo mogla več skozi cev.« Kljub temu, da nihče od priznanih izdelovalcev municije v tujini in niti ne v Jugoslaviji omenjene krogle ne izdeluje, je iz nekaterih prispevkov v našem glasilu moč razbrati, kakor da do sedaj še nismo imeli bolj idealne krogle od ABC, čeprav so dosegli mnogoštevilni lovci, ki do pred kratkim o ABC še slišali niso, z drugo municijo zadosti dobre rezultate. Menim, da smo o omenjeni krogli zvedeli že dovolj in kar bojim se, da se bo našel še kdo, ki bo morda izumil DEF kroglo in bomo znova brali o »naj, naj« lastnostih nove krogle. Omenjeno pisanje se mi zdi takšno, kakor da bi v Ribiču pisali o trnku, s katerega se nikoli nič ne sname.

Boris Vraz

Pripomba: Kroglo ABC izdeluje znana avstrijska tovarna municije Hirtenberg, ca. 3000 nabojev dnevno v kalibru 7 mm, in se dobi na inozemskem tržišču. Kroglo lovci na splošno zelo pohvalijo. Res objektivna ocena pa bo možna po nekaj letih vsestranske preizkušnje v lovski praksi. Razpravo o krogli ABC s tem zaključujemo.

Uredništvo

Ob jelenjem roku

Lovišče LD Petišovci se razprostira med reko Muro in državno mejo z LR Madžarsko, od mejnega prehoda v Dolgi vasi do izliva Krke v Muro.

Obmejni pas je dolg okrog 18 km s 60 % gozdov in vino-

gradov na obeh straneh meje. Na madžarski strani so ti gozdovi povezani z večjimi lovnimi kompleksi, kjer je precej jelenjadi in divjih prašičev.

Murska šuma je že nekoč imela lep stalež jelenjadi, ki so jo med vojno iztrebili. Mursko šumo je imel v vojnem času v zakupu industrijalec Westen iz Celja in je do konca druge svetovne vojne hodil semkaj predvsem na jelene.

Šele z intenzivno gojitvijo po vojni smo dosegli na obeh straneh meje vidne uspehe. Danes je stalež jelenov v Murski šumi nekaj manjši od predvojnega, toda v ruku je število daleč nad normalnim. V populacijskem območju so namreč M. šuma, Čentibska, Dolinska in Dolgovaška šuma prav obrobni del jelenjih revirjev, s središčem med Lentijem in Novo.

Pred 6 leti so se pri nas zopet pojavili jeleni. Pred 4 leti pa smo že zasledili družino z mladičem v M. šumi. Ko smo ugotovili, da v ruku pritiskajo jeleni na našo stran, smo z gozdarji sredi Murske šume zasejali koruzo in ohrovt ter tako jelenjad navezali na naše lovišče.

Velike škode ob robovih šume je do znosnosti odvrnila LD Petišovci, ki je poskrbela

za prehrano. Kljub temu so v ozkem gozdnem pasu na obeh straneh meje pridelki včasih uničeni tudi do polovice, to je v Čentibi, v tako imenovanem »Kaša hegy«.

V juliju in avgustu 1974 se je tu v mladem borovem gozdu zadrževalo po 8–10 jelenjadi in 5–8 divjih prašičev. Jelene so opazovali že nekaj let, divje prašiče pa šele zadnji dve leti. Ob ruku so se jeleni umaknili iz Čentibe v Mursko šumo, kjer so od 5. do 25. septembra videvali tudi po 15 in več jelenjadi na 500 ha gozda.

Pred rukom 1974 so delavci gozdnega obrata »KIK« našli na cesti pri belem dnevu 11 košut. Z Madžarske se ob ruku nekaj ručičev s košutami umakne k nam v Mursko šumo, z njimi pa pridejo tudi drugi jeleni. To opažamo zadnja leta. Lani je bilo v naši Murski šumi čez 30 jelenjadi. Samo 29. novembra 1974, ko imamo tradicionalni lov na fazane v Murski šumi, so lovci in gonjači našli 15 jelenov in košut, ki so se umaknili čez mejo na Madžarsko.

V lov. letu 1974/75 smo v Murski šumi in Čentibi gojitveno odstrelili 10 jelenov. Lov na jelene se že nekaj let izvaja zelo strogo po gojitvenih in lovskopravičnih na-

Dober pogled!

Foto VI. Pleničar

čelih. Na jelene gresta po dva lovca, vsak na svojo prežo, ki sta si blizu skupaj, da si po potrebi lahko pomagata. Visokih prež imamo 25, od tega 11 »štirinožnih«, ki smo jih postavili v zadnjih treh letih. Te nam omogočajo opazovati in ocenjevati divjad ter pravilen odstrel, zlasti jelenjadi.

Še doživljam ob roku. Sredi meseca septembra 1974 smo šli trije lovci na jelene. Bil sem na preži št. 9. Ni bila še ura 17, ko je glavni jelen začel rukati. Bil mi je na 50 metrov, toda v gostem mladem gozdu topolov in grmovja, da ga nisem videl, pač pa slišal, kako spremlja košuto in v presledkih zaruka. Nisem se mogel zdržati, jel sem ga oponašati. Naenkrat pridrvi morda na 30 m proti meni. Toda ne vidim ga. Tako je bil glasen, da me je spreletelo, čeravno sem bil na visoki preži, 8 m visoko. Bil sem prepričan, da ne bo izstopil na jaso, pa sem opustil oponašanje. Rukal je in se vrtel z družico, da je bilo užitek poslušati. Ocenil sem ga za štirinajstera, ko se mi je pokazal na cesti v razdalji 400 m. Končno sem imel lovski blagor 21. 9. ob 8. uri zjutraj, da mi je prav ta jelen prišel pred risanico. Bil je lihi »14«, star 11 oz. 12 let.

Jože Varga

Jubilanti

Prof. Stanko Lapuh – sedemdesetletnik

Rojen je bil 24. maja 1905 in je večino otroških let preživel v rodnem kraju svoje matere, v Zasipu pri Bledu. V Ljubljani je dovršil klasično gimnazijo in leta 1930 diplomiral na oddelku za geografijo in zgodovino filozofske fakultete. Kot profesor je služboval v Mariboru, Ljubljani in Radovljici, kjer je dočkal

upokojitev. Za svoje šolsko in izvenšolsko delovanje je bil odlikovan z redom dela III. stopnje.

Narava in lov sta ga navduševala že v otroških letih. Organiziran lovec pa je od leta 1930, izvemši leta okupacije. Po vojni je tajnikoval v lov. družinah Srednja Dobrava, Begunjsčica in Kropa skupno 15 let in tudi sicer veliko pripomogel k razvoju in napredku omenjenih LD. Jubilant je dvakratni častni član: Lovske družine Kropa in Lovske družine Begunjsčica. Lovska zveza Slovenije pa ga je odlikovala z znakom in redom za lovske zasluge II. stopnje.

Slovenski lovci in širša javnost ga pozna predvsem kot pisca številnih člankov in pisatelja treh večjih del. V reviji Lovec sodeluje že od leta 1936. Svoje spomine na otroška leta je zbral v knjigi »Med lovci in pastirji«. Delo je izšlo leta 1937. Leposlovni oris gorske divjadi »Črni svatje« je izšel leta 1940 v Mariboru, a je dve tretjini knjig uničil nemški okupator ob prihodu v Maribor. Kasneje je bila knjiga ponatisnjena. Tudi Lapuhova povest »Žena s Poljan« je v knjižni obliki izšla dvakrat. Povest iz davnih dni »Svobodnjak Hribar«, ki je izhajala v LVII. letniku Lovca, je skrajšana varianta »Žene s Poljan«. Izvršni odbor LZS je tovarišu Lapuhu izkazal priznanje za njegovo lovsko pisateljevanje in mu podelil plaketo revije Lovca I. stopnje.

Spoštovanemu jubilanu, ki ga poznamo kot široko razgledanega učitelja, lovca in šegavega sogovornika, k njegovemu življenjskemu prazniku iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let zdravja in lovski – dober pogled!

Lovski tovariši – C. F.

Ivan Sušnik je 12. junija 1975 praznoval svojo 70-letnico. Že kot reven otrok je občudoval lovce in se jim želel pridružiti. Svoje lovsko veselje je tešil s tem, da je sodeloval na pogonih kot gonjač. Kasneje je dobil delo v rudniku in po temnih dnevih v

Stanko Lapuh

Ivan Sušnik

jami si je še bolj zaželel zelenih gozdov. Leta 1929 se mu je končno izpolnila želja: kupil si je puško in se še isto leto pridružil lovcem v Zagorju. Leta 1941 so mu Nemci vzeli puško, njega pa kmalu nato zaprli zaradi sodelovanja v OF. Ko so ga izpustili, ni ostal dolgo doma. Leta 1944 je stopil med borce NOV in sodeloval v marsikateri akciji. Takoj po vojni je zopet stopil v lovske vrste, kjer je še danes delaven in postrtvovalen član. Odlikovan je z redom dela in z znakom za lovske zasluge. Ob jubileju mu želimo, da bi še za mnogo let podaljšal svojo 46-letno zvestobo lovski organizaciji.

LD Zagorje ob Savi – D. K.

Sedemdesetletniki v LD Spodnje ptujske polje – Sobetinci

V naši LD je 7 70-letnikov. Vsi so po svoje zaslužni, da je lovišče polno divjadi, da je med članstvom pravo lovsko tovarištvo, da družina živi v slogi in miru.

Franc Mlinarič iz Bukovec je zvest krmilec divjadi, ustanovni član LD in edini med nami, ki še zna iz lovskega roga zvabiti pravo melodijo za lovski zbor, v pozdrav lovini, ali žalostinko umrlemu članu v zadnji pozdrav.

Dr. Andrija Gostiša iz Zagreba že čez 50 let nosi lovski krog. S svojo bogato pravno prakso in lovskimi izkuštvimi pomaga pri sestav-

ljanju družinskih pravil in poslovnikov. Je tudi član disciplinskega razsodišča. Na zadnjem pogonu mu pa ne zmanjka duhovitih navedorov.

Alojz Golob iz Strele je tudi soustanovitelj naše LD. Razpolaga z bogatim lovskim znanjem, ki ga je vedno pripravljen posredovati lovskim pripravnikom. Že desetletja se ubada z ocenjevanjem škode od divjadi, hkrati pa skrbi za dober odnos med kmeti in lovci. V teku let je opravljal že skoraj vse funkcije v LD.

Dr. Mladen Bival iz Zagreba ni samo dober lovski tovariš, tudi kot zdravnik je na vsakem koraku pripravljen pomagati.

Alojz Reberc iz Gorišnice skrbi na lovu za pravo razpoloženje. Tudi zadnji pogon je brez njega skromen. Dokler nam bo Lojze ravnal zvite cevi in nadomeščal izgubljene peteline na dvocevkah, bodo naši pihalniki še dolgo v redu.

Ivana Bratušo iz Formina tudi že žuli jermen lovsko puške čez 50 let. Ni samo dober gojitelj divjadi in lovski tovariš, tudi na vinsko kapljico se dobro spozna. Sicer pa že mnogo let vrtilo lovsko kuhalnico.

Franc Fištravec iz Muretinec predvsem skrbi za divjad v zimskem času. Ni tako slabega vremena, da ne bi zapregel svoje Vranke in popeljal potrebno krmo do krmišč. Ko je hoja zaradi snega otežkočena, že Franc

prekriža naše lovišče s snežnim plugom in omogoči divjadi dostop do hrane.

Vsem sedmim našim veteranom čestitamo k njihovem jubileju z željo, da bi še veliko let zahajali v naš lovski dom, na naše pogone – čili in zdravi!

LD Spodnje ptujsko polje
– P. F.

Lovska kinologija

Prva republiška poljska tekma ptičarjev

bo 20. in 21. septembra 75. Zbor sodnikov, vodnikov in gledalcev 20. 9. ob 8. uri pred gostilno »Tavčarjev dvor« v Ljubljani na Ježici. Tekmujejo lahko psi in psice, ki so že dosegli I. ali II. oceno na katerikoli preizkušnji ptičarjev. Tekmovanje bo po pravilniku o poljski preizkušnji.

Prijave dostavite do 16. t. m. z vplačilom prijavnine 100 dinarjev: DLP, Župančičeva 9/II, Ljubljana.

Psi bodo tekmovali za prehodni pokal DLP in za naslov republiškega prvaka v poljskem delu.

DLP

Prvi zrejni pregled goničev

Po planu kinoloških prireditev v letu 1975 naj bi bil ta zrejni pregled 25. maja. A je bil preložen in s posebnim obvestilom v junijskem Lovcu so bili rejci povabljeni, naj privedejo pse na pregled na Ježico v Ljubljani v nedeljo, 15. junija. Razen tega je večina lastnikov goničev z odličnimi in s prav dobrimi ocenami dobila še posebna neposredna povabila za pregled.

Namen zrejnega pregleda je bil, določiti posameznim psi-

cam najprimernejše plemenjake.

Vodniki so privedli kar 77 psov in psic, med katerimi so povsem prevladovali istrijanci, zlasti kratkodlaki. Nekaj je bilo tudi posavcev, balkanskih goničev in en tribarvni gonič.

V ocenjevalni komisiji je sodelovalo 7 sodnikov, ob pomoči 2 sodniških pripravnikov.

Predsednik Kluba ljubiteljev goničev (KLG) Marko Lokar je začel prireditev z nagovorom. Pozdravil je vse navzoče in vsem rejcem zaželel uspehe pri gojitvi naših lepih goničev. Zrejnemu pregledu je prisostvoval tudi predsednik KZS Polde Maček.

Od vseh kinoloških in kinofilskih klubov oziroma društev v Sloveniji je KLG po članstvu najštevilnejši, saj je tudi psov goničev največ izmed vseh pasem.

Sodniki so ob sodelovanju vodnikov izbrali najboljše pare psov, ki naj bi dali najlepše in najboljše potomce.

Po osvoboditvi v Sloveniji še ni bilo zbranih toliko lepih goničev, kar je že svojevrsten uspeh Kluba. Številni vodniki so izmenjali tudi znanje in mnenja o zreji in vadenju psov. Končno je bila izražena želja, naj bi bil tak zrejni pregled vsako leto, a izpolnjen še s kako posebno kinološko točko.

T. O.

Knjiga »Psi vsega sveta«

Pri Cankarjevi založbi je za območje Slovenije izšla mala enciklopedija o psih »Psi vsega sveta«, ki sta jo napisala nizozemska avtorja A. Gondrexon in I. Browne, našim potrebam pa so jo prilagodili hrvatski in slovenski kinološki strokovnjaki: mag. Ratimir Orban, Ksenija Turkovič, Jože Škofic, dr. Marij Bauer in Janez Plestenjak. Knjiga s 323 stranmi, ki je pravi leksikon o psih vsega sveta, ima dva dela. V prvem »Pes, naš prijatelj in naša skrb« bralec zve v kratkih, zgoščenih in jasnih sestavkih vse, kar mora vedeti vsak kinofil ali po domače ljubitelj psa.

Najprej knjiga svetuje, kakšnega psa naj si interesent omisli, z ozirom na svoje možnosti in pogoje, in ali naj se odloči za psa ali psico. Važna sta značaj in »osebnost« psa oziroma psice. Psička in kasneje psa je treba negovati, hraniti, vzgajati, šolati. Prvi del v nekaj kratkih sestavkih pove vse bistveno. Tu so tudi navodila, kako skrbeti za bolnega psa, za psico in njene mladiče, kaj ukreniti, če želimo preprečiti gonitev psice itd. V predzadnjem sestavku prvega dela so prav na kratko in z barvnimi skicami predstavljene zunanje značilnosti psa, kar spada pod tako imenovano »zunanjo« in je predmet ocenjevanja

kinološkega sodnika. Bralec spozna dele pasjega telesa, njihove pravilne in nepravilne oblike. V vsej knjigi, zlasti pa v tem sestavku, je uporabljeno pravilno slovensko kinološko izrazoslovje, le sem in tja je kak neznaten spodrsrlaj. Nekaj napak je npr. tudi »ušlo« pri vzporejanju teksta in skic o uhljih. Po svetu pse delijo v pasemske skupine in podskupine po raznih sistemih. Kako, je povedano v zadnjem sestavku prvega dela.

Predstavljene so sistematike: morfološka, uporabnostna, kinološka, abecedna in zoološka. Nizozemski izvirnik, ki je izšel v založbi Elsevier leta 1973, se je ravnal po mednarodni kinološki sistematiki, ki pa je tudi po svoje predelana. Cankarjeva založba in založba Prosvjeta v Zagrebu, ki sta izdali knjigo za jugoslovanski trg v koprodukciji, sta se skupaj z našimi kinološkimi strokovnjaki po temeljitem preudarniku odločili v glavnem za takšno sistematiko, ki jo je sprejela tudi naša kinologija s pravilnikom leta 1969.

Drugi del knjige opisuje pasme po skupinah, skladno s sprejeto sistematiko. V tem delu, ki je glavni in najbolj-sežnejši, so opisani psi 15 pasemskih skupin: goniči, brak-jazbečarji, barvarji, jazbečarji, šarivci, ptičarji, pri-našalci, terierji, hrti in njim podobni psi, pastirski psi, doge in njim podobni psi,

Del udeležencev na pregledu goničev, 15. 6. 75, Ježica – Ljubljana

Foto T. Oseli

špici in polarni psi ter lajke, pinči in šnavcerji, družni psi, službeni psi.

Skupno spoznamo v besedi in barvnih podobah nad 340 psov, in sicer tako, da so v knjigi na levih straneh opisi, na desnih pa barvne podobe psov. Zraven vsakega psa je tudi navedba o plečni višini ali teži po standardu. Med opisanimi in upodobljenimi psi so seveda tudi vse jugoslovanske avtohtone pasme. O vsaki pasmi je podan njen izvor, zunanost, značaj, uporabnost. Skratka, vse zelo lepo in pregledno.

Pred vsako pasemsko skupino je na eni ali dveh straneh napisano najvažnejše o njej v preteklosti in sedanjosti. Tu beremo s posebnim zadovoljstvom tudi take zanimivosti, ki jih pri nas v doslej izdani kinološki in lovski literaturi še nismo brali.

Vsakega izmed več sto psov nam v knjigi pomaga hitro najti tudi abecedni register. Končno so predstavljene tudi kinološke organizacije v Jugoslaviji, njih razvoj in delovanje.

Knjiga »Psi vsega sveta« je odlično delo, še zlasti, ker je prilagojeno našim razmeram. Človek je navdušen, ko jo le prelistaja. Brez nje ne bi smel biti noben ljubitelj psov, ne lovec ne kinolog. Predvsem pa je potrebna vsakemu kinološkemu referentu, sodniškemu pripravniku in sodniku, saj na zelo pregleden in poljuden način pomaga razširiti splošno znanje o psih vsega sveta. Knjiga je spričo tolikih barvnih slik razmeroma zelo poceni zato, ker je natisnjena v veliki nakladi, v srbsko-hrvatskem in slovenskem jeziku, za ves jugoslovanski trg. Cankarjeva založba je s to izdajo vsekakor ustregla željam in potrebam slovenskih lovcev, kinofilov in kinologov, saj takšne knjige doslej še ni bilo v Jugoslaviji.

Francè Cvenkel

Pregled lovskih psov v Celju

Tradicionalni pregled lovskih psov (razen jamarjev) je bil tudi letos zadnja nedeljo v maju. Na dvorišče Doma OF

je 95 vodnikov privedlo svoje pse. Ocenjeni so bili v treh krogih.

V krogu za ptičarje in šarivce je ob pomoči petih sodniških pripravnikov ocenjeval sodnik Jože Škofic. V njegov krog je bilo privedenih 32 psov, od teh je leglo petih zavrnil kot križance med špringer španjelom in prepeličarjem. Ocenjeni so bili:

6 špringer španjelov (2 pd, 3 d, 1 zrejna prepoved),

8 prepeličarjev (5 pd, 2 d, 1 zrejna prepoved),

10 koker španjelov (6 pd, 2 d, 2 zrejna prepoved),

3 kratkodlaki ptičarji (2 pd, 1 zrejna prepoved).

Skoraj vsi šarivci imajo skupno napako, tj. slabo in nenegovano dlako, ki odmrta in sprijeta v kosme močno kazi psa. Glavnik in krtača pri dolgodlakem psu ne zadostujeta. Potrebna sta žičnata krtača in strgalo, s katerima odstranimo odmrlo dlako. Slaba barva dolgodlakih psov kaže velikokrat tudi na enostransko prehrano ali okuženost s črevesnimi zajedavci. Pri nekaterih špringer španjelih in prepeličarjih je bilo opaziti slabo stojo in strmo okotenost zadnjih nog pa tudi slabo hojo. Vse to se da pri mlademu psu popraviti z izdatnim gibanjem in tekom za kolesom. Kaže pa, da je veliko psov zaprtih brez izhoda v ogradah ali stanovanju.

V krogu za goniče je ocenjeval Lojze Brvar. Privedli so mu 32 goničev: 1 resastega in 16 kratkodlakih istrijancev, 12 posavcev, 2 balkanca in 1 italijanskega goniča. Kratkodlaki istrijanci so bili razred zase in so prejeli 13 prav dobrih, 2 dobri in 1 zadostno oceno.

Zelo lep je bil edini predstavnik resastih istrijancev, te danes že zelo redke, a lovsko odlične pasme. Balkanska goniča sta prejela prvi dobro, drugi zrejno prepoved. Negativno oceno je dobil tudi italijanski gonič. Kaj več je treba povedati o posavcih, med našimi lovci precej priljubljenih psih, ki pa se pasemsko nikakor ne morejo ustaliti. Menim, da

ima pri tem v veliki meri vlogo stari greh, storjen po vojni, ko je bilo v začasni register posavcev vpisanih precej previsokih brak-jazbečarjev. Od tod še vedno pojav popolnoma rjavih ali celo dimastih psov, psov s premalo beline, s netipično pretežno glavo za goniča, psov z razmeroma dolgim mišičastim telesom itd.

Od 12 posavskih goničev sta prejela le 2 prav dobro in 2 dobro oceno, 8 pa zrejno prepoved. Med negativnimi je bilo celo leglo, ki ni dosegalo plečne višine, pa tudi drugi znaki so kazali, da pri paritvi ni bilo vse v redu. Kako nujni so v bodoče pregledi legel in tetoviranje mladičev!

V krog za brak-jazbečarje, kjer sem ocenjeval podpisani, je bilo privedenih 31 psov, od katerih sta bila 2 premlada in zato zavrnjena. Drugi pa so prejeli: 1 odlično, 13 prav dobro, 4 dobro, 11 zadostno. Zadostno oceno z zrejno prepovedjo je prejelo 8 brak-jazbečarjev, ki so bili previsoki, eden prenizek, ali z defektnim zobovjem. Neizenačenost v plečni višini je sedaj najbolj kočljivo vprašanje pri tej pasmi. Kjer je v leglu več pojavov previsokih ali prenizkih psov, je treba zamenjati plemenjaka. Če se ta napaka pri istem plemenjaku vztrajno in v večji meri ponavlja, ga je treba izločiti od zreje. Tudi pri brak-jazbečarjih bo uvedba tetoviranja važna, ker bo iz legla možno izločiti tiste mladiče, ki prerastejo, saj to očitno pokažejo s svojim razmeroma kratkim telesom in dolgimi nogami. Z načrtno zrejo je v veliki meri uspelo izločiti slabo stojo (klecavost) prednjih nog.

Pregled psov v Celju je tudi letos dokaj dobro uspel. Pojavlja pa se vprašanje, če ne bi kazalo preglede uvesti na drug način, ki bi nadaljnji odreji veliko bolj služil, tj., da bi bilo potrebno privedi na pregled celotno leglo skupno s staršema. Sodniška komisija oz. sodnik bi najprej ocenil leglo kot celoto. Od te ocene bi bilo odvisno, če naj se paritev ponovi ali pa bi bilo treba poiskati drugo kombinacijo partnerjev ali celo katerega izlo-

čiti. Šele po oceni celotnega legla bi nato ocenili vsakega psa posebej. Menim, da bi bil tak način kinol. referentom in tudi vsem samostojnim, strokovno podkovanim rejcem v veliko pomoč.

Slavko Kovač

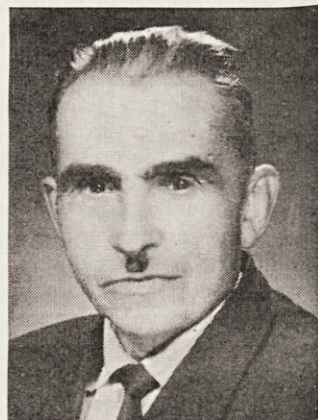
V spomin

Janez Poznik, član LD Škofljica, je 3. 2. 1975 nenadoma za vedno zatisnil svoje oči. Rodil se je 7. 1. 1902 kot sin revnih kmečkih staršev in kot tak okušal grenkobo revščine. Po okupaciji naše domovine se je pridružil narodnoosvobodilnemu gibanju in postal aktivist NOB. Bil je interniran na Rabu in v Trevisu. Po osvoboditvi se je takoj vključil v obnovo naše domovine. Bil je ustanovni član kmetijske obdelovalne zadruge, član ZK. Pred vojno ni imel možnosti, da bi postal lovec, po osvoboditvi pa je bil med ustanovitelji LD Golo, kasneje pa član LD Škofljica.

Dragi Janez, težko te pogrešamo, prav posebno pa bomo čutili vrzel v naših vrstah, ko bomo hodili na lov mimo tvoje doma. Ohranili te bomo v trajnem spominu.

LD Škofljica – L. M.

Janez Poznik

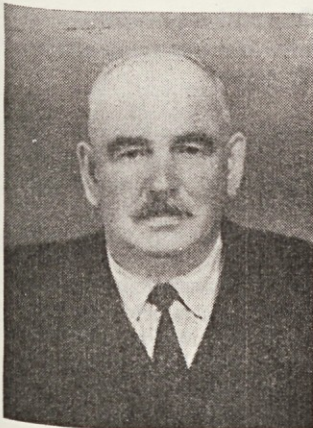

Iz LD Komenda

Nemila usoda je hotela, da je naš lovski prapor, ki smo ga slovesno razvili 6. 9. 1972, prva pospremil na njuni zadnji poti naša tovariša, ki sta največ prispevala za njegovo razvite.

Janeza Zupančiča ni več med nami. Le s težavo je še prebral zapis v februarškem Lovcu o svojem jubileju, o svoji 75-letnici. Premagala ga je bolezen in že februarja letos smo ga številni lovci pospremili v večna lovišča. Janez je bil vedno dobrodošel gost v vsaki družbi, na sestanku ali na lovu. Petinštirideset let je bil požrtvovalen član lovske organizacije. **Slava Vode** je bila desna roka naše LD, vedno pripravljena sodelovati in pomagati. Kruta in dolgotrajna bolezen jo je premagala in januarja 1974 smo jo tudi številni lovci pospremili na njeni zadnji poti. — Draga Slava, nisi bila sicer članica LD, vendar si bila naša dragocena lovska tovarišica. Življenje ti je naložilo težka bremena; kot mlado, vedro mestno dekle si se v rani mladosti, v najtežjih časih naše zgodovine odločila, da kreneš na trnovo pot zavedne Slovenke. Sprejela si borbo in vztrajala do poslednjega diha. Pogumno in junsko si prestajala ponižanja v nemških taboriščih, od koder si pobegnila v partizane. Tu si se borila in dozorovala v nov lik slovenske žene. Bila si borka, postala si žena, mati. Ob možu si skupno z njim kot prijateljica in tovarišica bojevala boj

Rudolf Müller

našega socialističnega kmetovalca. Ostani vzor kmečke žene sedanjim in bodočim rodovom! Če je bila naša LD potrebna pomoči, nam je nisi nikoli odrekla. V posebno zadovoljstvo in čast nam je, da si botrovala praporu naše LD, praporu, ki se je ob otožnem zvoku lovskega roga prvič sklonil v poslednje slovo prav tebi, draga naša Slava.

Z izgubo obeh tovarišev je nastala v naši LD velika vrzel, v lovskega domu pa praznina, ki naj jo do konca naših dni izpolnjuje svetel spomin na vzorna in zaslužna sodelavca.

Člani LD Komenda — F. B

Iz LD Loka v Beli krajini

Franc Kocjan je umrl 26. 5. 1975, v 62. letu starosti. Rojen je bil v kmečki družini na Butoraju. Že leta 1941 se je vključil v oborožen boj proti fašističnim osvajalcem. Po vojni se je razdal na raznih odgovornih delovnih mestih, zaslužni pokoj pa je užival v svoji hišici v Doblički gori. Mnogo je storil za lovišče in dolgo časa je bil tudi kinolog LD. Izkušnje je prenašal na mlajše lovce, saj si jih je v 30 letih članstva v LD mnogo nabral. Kljub svoji hudi boleznii si je še želel v lovske družbo, vendar mu je prerana smrt usmerila korak v večno lovišče.

Rudolf Müller, naš najstarejši in častni član, se je zgrudil v smrt, ko je obdeloval vinograd, v 75. letu starosti. Organiziran lovec je bil nad 50 let.

Pred nasiljem okupatorja je odšel z vso svojo družino v naše obširne gozdove, ki so mu nudili zavetje in je zato lov še bolj vzljubil.

Na njegovi zadnji poti smo ga pospremili po lovskega običaju prav na 1. junij, ko se prične lov na srnjaka.

Z dragima tovarišema, ki sta nas oba zapustila v istem tednu, smo izgubili priljubljeno lovca in humorista, ki ju bomo ohranili v trajnem in častnem spominu.

Člani LD

Lovska organizacija

Razpis za dopisno lovsko šolo

Objavljamo razpis za sprejem kandidatov v dopisno šolo za lovske tehnike v letu 1975/76. Šolanje traja eno leto in je dopisnega značaja s petimi obveznimi seminarji v Ljubljani oz. Celju ali Mariboru (za severovzhodne regije). Skupno bo sprejetih 50 slušateljev; v primeru večjega števila prijav bomo enakomerno zastopnost tečajnikov po območjih zagotovili v sodelovanju s področnimi lovskimi zvezami.

Pogoji za vpis:

1. Članstvo ali delovno razmerje v lovske organizaciji.
2. Opravljen lovski ali lovskočuvajski izpit.
3. Dovršena šola II. stopnje.

Prijave z dokazili (fotokopije ali prepisi spričeval) naj nam interese pošljejo najkasneje do 15. septembra 75. Šola se prične 15. oktobra. Šolnino 300 din slušatelj poravnajo na prvem seminarju. Interese, ki nimajo ustreznih šolskih izobrazbe in jih njihove lovske družine, področne lovske zveze ali organizacija združenega dela s področja lovstva, kjer so zaposleni, predlagajo za sprejem, bodo opravljali sprejemni izpit iz biologije in slovenskega jezika po učnem programu za srednje šole. O podrobnostih programa sprejemnega izpita jih bomo obvestili neposredno, sprejemni izpiti pa bodo v začetku oktobra.

Lovska zveza Slovenije
Zupančičeva 9 — p. p. 505
61001 Ljubljana

Življenje in delo LD »Čaven«

Lovišče te lovske družine se razteza med reko Vipavo in robom Trnovskega gozda ter obsega srednji del Vipavske

doline in pobočje Čavna med Črničami in Vrtovinom v skupni izmeri 4040 ha. V njem so zastopane skoraj vse vrste male in velike divjadi.

Ustanovitelji LD »Čaven« so bili v glavnem bivši borci-partizani in terenci. Med njimi je bilo nekaj takih, ki so se z lovom ukvarjali že pred vojno, večina pa si je lovske pravice uveljavljala izven zakona, saj naš človek pod Italijo iz političnih razlogov praktično ni mogel uresničiti svojega veselja do lova. Pojem »divji lovec« je takrat na Primorskem pomenil nekaj drugega kakor danes. Loviti kljub prepovedi tujih oblastnikov je tedaj pomenilo biti uporen in pogumen. Zato so predvojni divji lovci na Primorskem uživali med ljudstvom ugled in spoštovanje. Prvi upravni odbor LD Čaven, ki je pred 30 leti začel orati lovsko ledino na našem območju, so sestavljali: starešina Franc Bavčar, tajnik Dušan Mrmolja, gospodar Alojz Podgornik in blagajnik Črtomir Toplikar.

LD »Čaven« je iz povojne šibkosti zrastle v močno in dobro lovsko družino, sedaj s 65 člani, ki zgledno gospodar. Temu je dokaz stalež divjadi, ki ga ni mogoče primerjati s povojnim stanjem v izropanih loviščih. Sicer je res, da so poljske jerebice in kotorne spričo velikih sprememb v kmetijstvu skoraj izginile, zato pa je v lovišču dovolj velike divjadi: gamsov, srnjadi, divjih prašičev. Prehodna pa sta jelen in medved. Prva srnjad se je pojavila okrog leta 1950. LD jo je takoj popolnoma zaščitila za pet let. Prvi srnjak je bil planiran za odstrel leta 1955. Uplenil ga je takratni starešina LD Dušan Mrmolja, nekaj let kasneje pa tudi prvega divjega prašiča.

Gamsi so se priselili v lovišče l. 1962. Šele po osemletni prepovedi lova, ko se je ta divjad dobro utrdila na strmih pobočjih Čavna, je Slavko Pirjevec — leta 1970 — uplenil prvega gamsa v lovišču LD »Čaven«. Leta 1958 je LD izpustila v lovišče prve zajce, uvožene iz Madžarske, kar se je dobro obneslo. Leta 1960 je ustanovila sredi lovišča naravni rezervat, 200 hektarov, ki je učinkovito napajal lovišče z malo divjadjo.

Lovska družina »Čaven«

Foto D. R.

Doživljali smo pogone, ko je v enem dnevu padlo tudi 70 zajcev. Z vlaganjem fazanov je LD začela leta 1964, z lastno zrejo pa leto kasneje; umetna gojitev dolgorepih lepotev je bila zaupana Miru Toplikarju.

Svoj lovski prapor je LD Čaven slovesno razvila 23. 11. 1974. Poleg članov LD so razviti prisostvovali še: predsednik SO Ajdovščina Martin Grajf, ki je bil pokrovitelj

prireditve in boter praporu; podpredsednik LZS Tine Remškar; predsednik ZLD Gorica Lovro Šuler; predsedniki svetov krajevnih skupnosti območja LD; predstavniki sosednjih LD in drugi. V lovsko okrašeni kulturni dvorani v vasi Selo je starešina LD Dušan Rudež pozdravil udeležence, o pomenu praznika LD pa je govoril predsednik odbora za razvitje prapora Rudi Šimac. Za častnega člana

LD je bil proglašen Stanko Batagelj, invalid in borec NOV od leta 1942. Priznanja za zasluge, ki jih je podelila ZLD Gorica, pa so prejeli: Oskar Batagelj, Jože Cingrle, Franc Kovačič, Janko Pišot, Dušan Rudež in Silvij Španjolo. Program prireditve je popestril s svojim nastopom Briški oktet.

Skupaj z razvitjem prapora je LD »Čaven« pripravila tudi lovsko razstavo, ki jo je

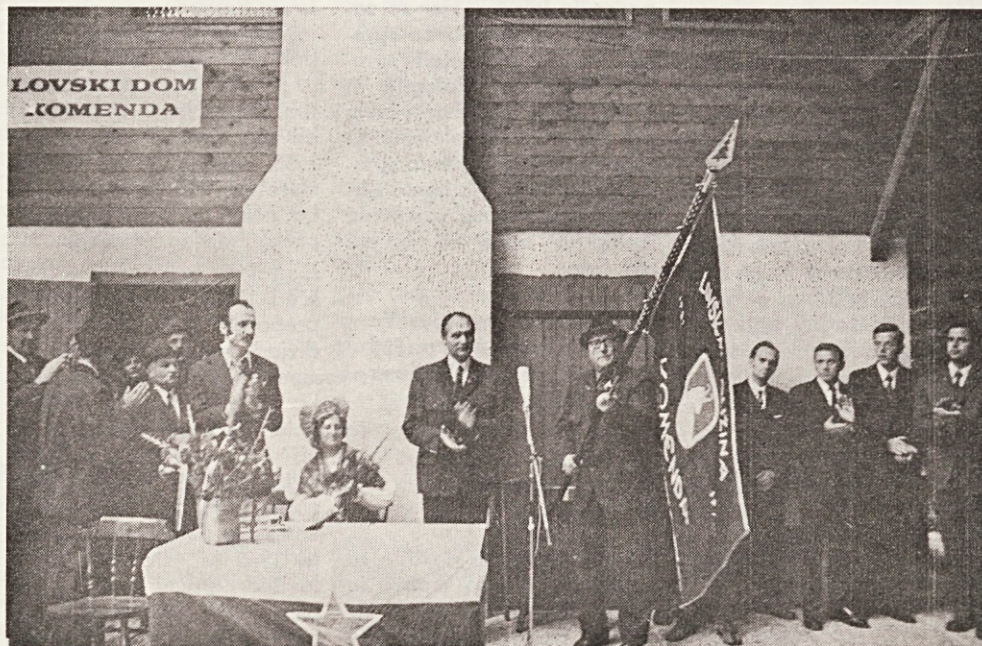
obiskalo na stotine ljudi. Nagačeno divjad in trofeje si je s posebnim zanimanjem ogledala šolska in pošolska mladina.

Ob razviti prapora je LD »Čaven« izdala tudi posebno brošuro in v njej podala kratko zgodovino svojega delovanja. V brošuri je objavilo svoje reklamne oglase kar 32 podjetij oz. delovnih organizacij, kar je dokaz velike povezanosti LD z gospodarstvom ožjega in širšega območja. Sredstva za prapor so prispevali vsi člani, z reklamnimi oglasi pa so zbrali denar za izdajo brošure in druge organizacijske potrebe. LD »Čaven« se strogo drži načela, da v take namene ni dovoljeno koristiti dohodkov iz lovišča.

Poročilo o tej lovski družini naj zaključimo z nekaj stavki iz uvoda v omenjeni brošuri: »Lovci LD 'Čaven' razvijamo svoj prapor in s tem simbolično izpričujemo svojo globoko pripadnost slovenskemu lovstvu in lovu. Hkrati se obvezujemo, da se bomo tudi v prihodnje odločno borili proti vsemu tistemu, ki kvari naravo in jo uničuje. V naših prizadevanjih nam bodo vedno pričujejoče partizanske vrednote in ideali narodnoosvobodilnega boja, ob katerih bomo vsak trenutek pripravljeni bojevati se proti vsakomur, ki bi hotel podjarmiti našo socialistično domovino. S takim spoznanjem in obvezo se najlepše oddolžujemo spominu padlih partizanov-lovcev in umrlih tovarišev, ki jim ni bilo dano, da bi z nami uživali neizmerno bogastvo in lepoto lovišč naše svobodne domovine.«

D. R.

Janez Zupančič razvija prapor LD Komenda (6. 9. 72), botra prapora je Slava Vode, v narodni noši (zapis na strani 185)

Gorenjsko prvenstvo letos na novem strelišču LD Kovor

V začetku tega lovskega leta so pri upravnem odboru LD Kovor ustanovili strelski odbor, katerega prva naloga je bila zgraditi na dosedanjem provizoričnem strelišču vsem zahtevam lovskega strelskega športa ustrezno strelišče. Z veliko prizadevnostjo strelskega odbora, ki ga sestavljajo Janez Markelj, Franc Markič, Tone Prestor

in Lojze Zupan, je delo hitro napredovalo. Kljub slabemu vremenu je bilo ob vnetem sodelovanju zlasti mlajših članov LD Kovor in tudi sosednjih lov. družin zgrajeno novo strelišče za na umetne golobe, na tarčo »srnjak« in »bežečega merjasca«. Pri gradnji objekta za stroje za metanje golobov so porabili nad 3 tone cementa. Gorenjske lovske družine so doslej prispevale 2500 din, vendar LD Kovor pričakuje, da ji bodo finančno pomagale tudi tiste LD, ki doslej tega še niso storile, saj bo strelišče služilo predvsem tekmovalcem v merilu Gorenjske.

Pri gradnji je bilo opravljenih nad 1000 neplačanih udarniških ur. Objekt za na umetne golobe je opremljen tudi s »fono-pul« napravo. Strelišče LD Kovor je pri Beleju v Podbrezjah, v dolini Tržiške Bistrice, okrog 300 m od cestnega križišča Ljubljana–Jesenice–Ljubelj–Kropa

Lani je bilo gorenjsko lovsko strelsko prvenstvo na strelišču LD Križna gora, letos 29. junija pa na novem strelišču LD Kovor. To gorenjsko prvenstvo je bilo hkrati tudi otvoritev novega strelišča LD Kovor.

Za najboljšo uvrstitev so tekmovalce ekipe kakor tudi posamezniki. Na umetne golobe je streljalo 14 tričlanskih ekip, na tarčo »srnjak« na 35 metrov pa 16 ekip. Izjemno je gorenjska LZ že pred leti uvedla disciplino v streljanju na tarčo »srnjak« na 50 m, z MK puško, opremljeno s strelnim daljnogledom. V tej disciplini so tudi tokrat nastopili samo posamezniki. Skupno je na tekmovalstvu nastopilo nad 50 lovcev-strelcev.

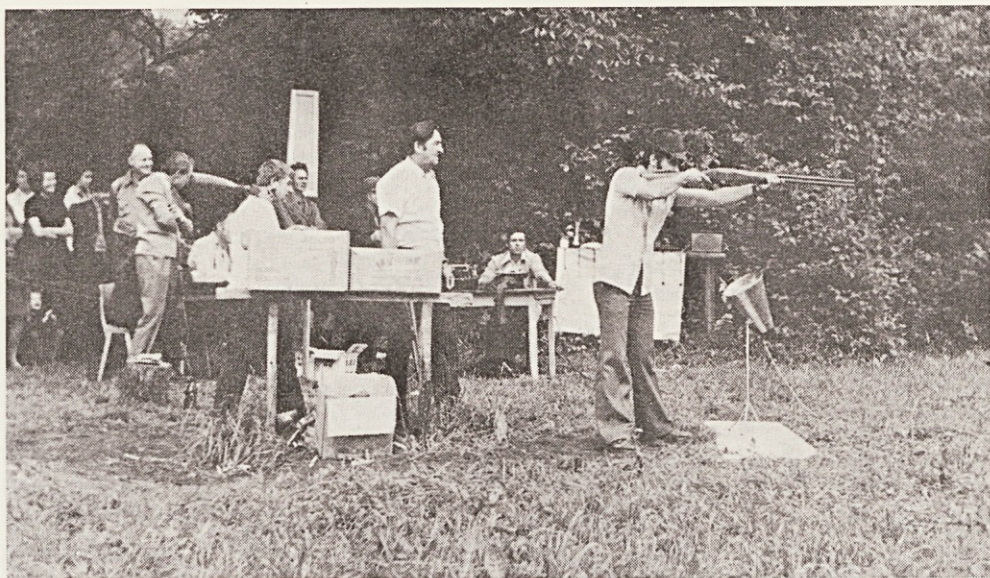
Najboljše ekipe

Na umetne golobe

1. LD Jošt (Klemen, Zavrl, Fabjan), 25 (od 30)
2. LD Kovor (Markelj, Boncelj, F. Markič), 24
3. LD Cerklje (Ropret, Slatnar, Stare), 23

Na tarčo »srnjak«, na 35 m

1. LD Jelovica (Lotrič, Vidic, Rogáč), 241 krogov
2. LD Storžič (Pflaum, Studen, Dežman), 235
3. LD Udinboršt (Troha, Peric, T. Markič), 234

Strelja Janez Markelj, ki ima največ zaslug za dograditev strelišča LD Kovor Foto C. F.

Najboljši posamezniki

Na umetne golobe

1. Ivan Jenko, ZGD Kozorog, 10 (od 10)
2. Ivo Zavrl, LD Jošt, 9
3. Janko Troha, LD Udinboršt, 8
4. Jože Klemen, LD Jošt, 8
5. Janez Markelj, LD Kovor, 8

Na tarčo »srnjak«, na 35 m

1. Franc Lotrič, LD Jelovica, 91 krogov
2. Marko Plestenjak, LD Sorško polje, 90

3. Brane Dežman, LD Storžič, 90
4. Jože Fon, LD Bled, 90
5. Peter Slatnar, LD Cerklje, 87

Prireditev je bila zaključena s primerno slovesnostjo. Predsednik gorenjske LZ ing. Bruno Skumavc je čestital vsem strelcem in najuspešnejšim podelil kolajne, diplome, značke dobrega strelca in pokal. Na letošnjem gorenjskem prvenstvu je zlato značko dobrega strelca dobilo 13 strelcev.

-elf-

Memorial Cirila Vežjaka na Šmohorju pri Laškem

LD Rečica pri Laškem je letos 15. 6. priredila že VII. tradicionalno lovsko-strelsko tekmovalstvo, pod pokroviteljstvom LZ Celje, v počastitev 30. obletnice osvoboditve ter občinskega praznika Laško.

Tekmovalstva se je udeležilo 40 tričlanskih ekip lovskih družin, skupno 120 strelcev, največ s Stajerske, Posavja, Ljubljane in Dolenjske.

Tekmovali so v treh disciplinah, in sicer na:

Objekt z metalnimi stroji na novem strelišču LD Kovor v Podbrezjah

Foto C. F.

3. Janez Kramar, LD Tomišelj, 129,
4. Zlatko Podržaj, LD Ig, 128,
5. Peter Sodnikar, LD Brezovica, 120.

Tekmovalci so pokazali svoje znanje in izurjenost v zavidljivi višini, saj so po normativih LZS osvojili: 10 zlatih, 20 srebrnih in 31 bronastih značk dobrega strelca. Ob zaključku tekmovanja so bile zmagovalnim ekipam in posameznikom podeljene diplome in praktične nagrade. Lani je strelsko tekmovanje krmsko-barjanskih lovcev organizirala LD Tomišelj, letos LD Ig, za prihodnje leto je pa to nalogo prevzela LD Škofljica.

Franc Planinc

1. umetne golobe (30 golobov, 2×15), zadeti golob je 5 točk,
2. tarčo bežeči merjasec (5 strelcov z MKP),
3. tarčo stoječi srnjak (10 strelcov z MKP).

Največja možnost vsake ekipe je bila doseči 900 točk, posameznik pa 300 točk.

Prvo mesto v ekipnem streljanju je dosegla ekipa LD Cigonca (721 točk), ki je prejela prehodni pokal. Spominske pokale so prejele prve tri najboljše uvrščene ekipe v trajno last:

LD Cigonca, 721 točk,
LD Rečica pri Laškem, 711 točk,
LD Slovenske Konjice, 686 točk.

Najboljši posameznik Anton Zupan, iz LD Rogaška Slatina, je prejel pokal starešine LD Rečica za doseženih 268 točk. Hkrati je prejel tudi prvo praktično nagrado: lovsko puško brezpetelinko.

Praktične nagrade je dobilo 35 najboljše uvrščenih posameznikov. Zadnje uvrščeni B. Oražem, LD Lukovica, je prejel tolažilno nagrado.

Zlate strelske značke je prejelo 14, srebrne 22 in bronaste 33 posameznikov.

Sodniško komisijo so sestavljali:

Ivan Šekoranja, predsednik, Anton Gosak in Alojz Arko. Tekmovanje je potekalo brezhibno, od 8. do 19.30. Vreme je bilo naklonjeno tako tekmovalcem kakor tudi gledalcem.

L. B.

Krimsko-barjanski lovci so tekmovali

v streljanju na umetne golobe in tarčo »srnjak«. V lepem vremenu, 8. 6. 1975, se je na strelišču v Tomačevem prijavilo 49 tekmovalcev, kar je razmeroma veliko. Letošnja organizacija tekmovanja je prevzela LD Ig. Od 9 lovskih druženj, ki sestavljajo krmsko-barjansko območje, so se tekmovanja udeležile vse razen LD Rakitna, ki za ta tekmovanja nima posluha, ter LD Rakovnik, katere okrnjena ekipa je tekmovala le na tarčo srnjak.

Ižanci smo si zadali nalogo, da mora biti letošnje tekmovanje kvalitetno vsaj na enaki višini kot prvo, lansko. Menimo, da smo v tem uspeli.

Rezultati tekmovanja:

Ekipa (po 5 članov)

Umetni golobi (zadeti golob 2 točki) –

1. LD Tomišelj, 178 točk,

2. LD Brezovica, 144,
3. LD Škofljica, 134.

Tarča srnjak –

1. LD Tomišelj, 311 krogov,
2. LD Škofljica, 295,
3. LD Mokrc, 289.

Kombinacija:

1. LD Tomišelj, 489 točk,
2. LD Škofljica, 429,
3. LD Ig, 425.

Posamezniki

Umetni golobi (vsak na 30)

1. Rajko Škraba, LD Tomišelj, 27,
2. Sergej Černic, LD Škofljica, 24,
3. Leopold Brezovšek, LD Borovnica, 23,
4. Jani Molek, LD Borovnica, 22,
5. Peter Sodnikar, LD Brezovica, 22.

Tarča srnjak –

1. Jože Zadnikar, LD Tomišelj, 87,
2. Sergej Černic, LD Škofljica, 87,
3. Rajko Škraba, LD Tomišelj, 86,
4. Zlatko Podržaj, LD Ig, 86,
5. Zvone Poznik, LD Škofljica, 85.

Kombinacija:

1. Rajko Škraba, LD Tomišelj, 140,
2. Sergej Černic, LD Škofljica, 135,

LD Bizeljsko in njeno lovišče

Lovišče meri 3000 ha, od tega je 800 ha ravnine ob Sotli, mejni reki s Hrvaško, okrog 700 ha je strnjene gozda, ostalo pa so vinogradi na južnih pobočjih bizeljskega hribovja, katerega severna pobočja so porasla z listnatimi gozdiki. Tretjina lovišča je v predelu, kamor je nekoč segalo panonsko morje, in je peščeno, druga tla so apnenčasta in tudi lapornata.

Zajec, za katerega je bizeljsko lovišče sicer idealno, je v počasnem, a stalnem številčnem upadanju. Odstrel je že več let zmanjšan na 60 do 80 dolgouhcev, od nekdanjih 200 do 240. Po zadnjih dveh ugodnih zimah se je stalež sicer popravil, vendar družina kljub temu zmanjšuje odstrel. Pri uplenjenih zajcih ob Sotli najdemo tu in tam metljave, v višjih predelih pa metljivosti ni. Verjetno je glavni vzrok številčnemu upadanju modernizacija vinogradov in uporaba herbicidov, pesticidov in drugih močnih strupov (demicon, metasistox, ekatin itd.).

Fazan je številčno močno zastopan, tako v ravnini kakor po gričih, saj ima skozi vse leto dobra zaklonišča in dovolj hrane. Pozimi fazani radi brskajo po kopicah tropin, ki jih vinogradniki odložijo ob vinogradih. Tudi akacijevi gaji jim nudijo dovolj hrane v zimah brez snega.

V sneženih zimah jih krmimo s koruzo in raznimi žitnimi odpadki ter plevami. Zadnja leta spuščamo v lovišče samo odrasle fazane, ker so uspehi z njimi boljši kakor s kečkami. Pred vojno v našem lovišču ni bilo fazanov. Takrat pa je bilo več poljskih jerebic, ki pa jih je sedaj malo.

Srnjad je najbolj razširjena divjad v našem lovišču. Po vojni smo jo zaščitili, nato strogo regulirali odstrel; pozneje pa, ko je bil bonitirani stalež presežen (bonitirani 60, sedaj stalež 70), je odstrel 30 do 40. Na žalost so trofeje slabe ali srednje kakovosti. LD bo morala vpegljati več discipline pri izbirnem odstrelu srnjakov in planirati ter izvajati večji odstrel šibkih mladice in starih srn. Mišljenje, da je zaradi velikega števila »vse« za odstrel, je zelo zmotno in kakovosti staleža izvajanje takega odstrela zelo škodljivo. Zanimivo je, da je zadnje desetletje srnjadi vse več v polju, malih gajih, vinogradih. Temu je kriva številna populacija in pre-

malo prostora ter hrane v višjih gozdnatih predelih.

Divji prašiči. Zaradi uspešnih zaščitnih ukrepov lovskih zvez Celje in Posavje je poraslo število divjih prašičev. Vzporedno pa niso šli ukrepi za zaščito poljskih kultur, vendar bolj po krivdi premajhnega razumevanja kmetovalcev kakor pa lovcev. Sicer je res, da je poljske kulture težko zaščititi pred prašiči. Mejmimo na lovišča, kjer so veliki strnjeni gozdovi, z močno populacijo divjih prašičev, od koder tudi poti do njiv v našem lovišču za prašiče niso predolge. Letos se v našem lovišču precej stalno zadržujeta dve svinji s pujski in eden ali dva merjasca.

Gamsi. V lovišču je manjša kolonija gamsov – 4 do 5 živali, ki se čez poletje umaknejo na severna pobočja Vrhovnic v lovišču LD Bistrica ob Sotli, ali pa na zahod, v lovišče LD Pišce. Kakor odstrel divjih prašičev tako tudi odstrel gamsov planiramo skupno s soslednjimi LD.

Divje race. Na vzhodu razmejuje slovenska in hrvaška lovišča reka Sotla. Ta rečna meja je dolga 12 km. Sotla bi bila primerna za gojitev mlakaric. V pustih zimskih mesecih pred drugo svetovno vojno so naši lovci radi lovili številne race na Sotli in njenih rokavih. Po vojni je rac na Sotli malo. Tudi vlaganje te divjadi je kljub odličnim pogojem majhno. V letu 1974 smo skupaj s hrvatskim LD Klanjec vložili 60 mlakaric; naša LD 40, Klanjec pa 20. Na žalost nismo našli skupnega jezika s še enim hrvaškim lovskim društvom, ki ni pristalo na zaščito rac. Težave na republiški meji so tudi zaradi različnih lovnih dob.

Udejstvovanje LD. Od skupno 41 članov LD Bizeljsko je dobra polovica kmečkih delavcev in samostojnih kmetov, drugo so uslužbenci, obrtniki in nekaj upokoencev.

S prostovoljnim delom, s pomočjo turizma in bivše kmetijske zadruge Bizeljsko je LD postavila lepo lovsko kočo na vrhu Drenovca, iznad vi-

nogradov. Obrnjena je proti jugu s prekrasnim razgledom na obsotelsko dolino. Ob koči smo zgradili lepo betonirano strelišče za na umetne golobe, kjer večkrat tekmujejo s soslednjimi, tudi hrvaškimi LD. S prostovoljnim delom smo zgradili tudi vodovod za oskrbo kože.

Zelo lepo je 20. 4. 1975 uspelo tekmovalje v streljanju z MK puško, med našo LD in ZRVS ter PM Brežice, pri naši lovski koči. Tega dne so tudi člani LD pristrelili risanice in pri streljanju na umetne golobe izbrali našo letošnjo ekipo. Streljanje smo zaključili z družabno prireditvijo. Lovski turizem (fazani, srnjad), ki je bil nekaj let nazaj precej živ, zadnja leta zamira. Seveda to občuti blagajna in tudi lovčev žep.

Upravni odbor se trudi obdržati življenje LD na ravni, vredni modernega in naprednega lovstva. Temu služijo tudi občasna strokovna predavanja.

Ivan Šekoranja,
dipl. vet.

Uskladitev pravil LD z določili zakona o društvih

Novi zakon o društvih (Ur. list SRS, št. 37/74) je začel veljati 20. 12. 74. V 22. členu tega zakona je določeno, da društva, ki so bila ustanovljena po dosedanjih predpisih, nadaljujejo z delom po določbah zakona o društvih, morajo pa svoja pravila uskladiti z novim zakonom na občnem zboru, najpozneje v enem letu od uveljavitve zakona, to je najkasneje do 20. 12. 75. Upravni odbor LD ne more sprejeti te uskladitve, ker je za to pristojen samo najvišji organ LD (izredni občni zbor).

Po 3. členu sedanjega zakona o društvih je potreben tudi postopek za uskladitev pravil pred pristojno organizacijo SZDL. Zato morajo lovske družine svoja pravila predložiti v razpravo in potrditev občinski konferenci SZDL, lovske družine, ki imajo lovišča v dveh ali več občinah, pa medobčinski konferenci SZDL. Po končanem postopku pred SZDL je treba v roku 30 dni predložiti 2 izvoda pravil, zapisnik občnega zbora in izkaz o razpravi v okviru SZDL pristojnemu organu za notranje zadeve.

Lovska organizacija ima svoje specifičnosti, saj deluje tudi po zakonu o lovstvu. V pripravi je sprejetje novega zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter upravljanju lovišč. Teze za ta zakon so družbeno sprejete in jih lovci in lovske organizacije poznajo (objavljene so v Lovcu, št. 7 – oktober 1973). Ker osnutek zakona temelji na teh tezah, je potrebno nova pravila naših organizacij graditi na njih in v skladu z novim zakonom o društvih.

Pričakovali smo, da bo novi lovski zakon sprejet še v prvi polovici tega koledarskega leta. Tako bi naša nova pravila lahko brez vsakega pomisleka prilagodili obema zakonoma. Toda zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter upravljanju lovišč bo sprejet šele konec tega ali v začetku prihodnjega leta, medtem ko novi zakon o društvih postavlja pred lovske organizacije nalogo, ki jo je treba neodložljivo izvršiti.

O zadevi je 16. 6. razpravljala izvršni odbor LZS in imenoval posebno komisijo, ki je pripravila vzorčni osnutek pravil LD. Ta osnutek smo kot pomoč razposlali vsem lovskim družinam, objavljamo ga pa tudi v LOVCU.

Predsednik komisije:
Tine Remškar

PRAVILA LOVSKE DRUŽINE ZELENI GOZD (Osnutek)

1. Splošne določbe

1. člen

Lovska družina Zeleni gozd je društvo. Njen sedež je v (na) občina

2. člen

Lovska družina Zeleni gozd deluje na območju občine (občin)

3. člen

Lovska družina Zeleni gozd (v nadaljnjem besedilu LD) je pravna oseba.

4. člen

LD ima svoj žig, ki ima obliko elipse, z višino 4 cm in s širino 3 cm. V sredini je podoba gamsove – Zlatorogove glave, okrog pa napis: Lovska družina Zeleni gozd.

5. člen

Za uresničevanje skupnih interesov, strokovnosti in boljše organizacije, smotrnejšega gospodarjenja in delitve dela pri varstvu in gojitvi divjadi se LD povezuje z drugimi lovskimi družinami v področno lovsko zvezo LD sodeluje z ustreznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi, s krajevno skupnostjo (krajevnimi skupnostmi), s (krajevno, občinsko) konferenco SZDL in z drugimi organizacijami.

6. člen

LD deluje javno in po načelih samoupravljanja.

7. člen

LD obvešča javnost o svojem delovanju s tem:

- da občasno vabi na svoje seje in zборе predstavnike družbenopolitičnih organizacij,
- da sejam organov LD lahko prisostvujejo novinarji in druge osebe, ki izrazijo tak interes.

Za zagotovitev javnosti dela je odgovoren starešina (predsednik) LD.

Namen in naloge

8. člen

LD je samoupravna organizacija občanov, ki so se prostovoljno združili z namenom varstva, gojitve in lova divjadi ter upravljanja lovišča in zaradi drugih, z lovstvom povezanih rekreativnih ter družbenopolitičnih dejavnosti.

Pri tem ima LD predvsem naslednje namene in cilje:

- skrbi in odgovarja za smotrno gospodarjenje z divjadjo in okoljem;
- v skladu z ustavnimi in zakonitimi pravicami, na podlagi teh pravil in drugih samoupravnih aktov LD zagotavlja vsem zainteresiranim občanom uveljavljati njihove želje in potrebe pri varstvu, gojitvi divjadi ter lovu;
- skrbi za nenehno vzgojo in izobraževanje članstva, za razvijanje humanih in etičnih odnosov pri izvrševanju nalog LD;
- uveljavlja socialistična načela ter krepitev bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti;
- usposablja člane v strelskih in drugih sposobnostih, pomembnih za krepitev ljudske obrambe in družbene samozaščite.

9. člen

LD uresničuje svoje cilje zlasti z naslednjimi nalogami:

- neposredno izvaja dolgoročne in letne lovskogospodarske načrte gospodarjenja z divjadjo;
- z biotehničnimi in drugimi deli izboljšuje pogoje za obstoj divjadi in varstvo okolja;
- izvaja ukrepe za preprečevanje in omejitve škod od divjadi, pri tem sodeluje s kmetijskimi in gozdarskimi proizvajalci;
- sodeluje s SZDL, s samoupravnimi interesnimi skupnostmi na svojem območju, zlasti s krajevnimi skupnostmi in tudi z drugimi organizacijami;
- izvaja samoupravno dogovorjeno organizacijsko in gojitveno politiko v okviru lovsko-gojitvenih območij in republike;
- uresničuje program lovsko-športnega strelstva oziroma krepi strelske sposobnosti svojih članov;
- vzgaja in izobražuje svoje članstvo z glasilom Lovec, Zlatorogovo knjižnico, s predavanji, strokovnimi ekskurzijami, z razstavami ipd.;
- sodeluje pri združevanju sredstev za skupne naloge lovskih organizacij pri gojitvi divjadi, znanstveno-raziskovalnem delu, strokovni in izobraževalni dejavnosti na področju lovstva, kakor tudi za lovsko literaturo, založništvo in publicistiko;
- vključuje dejavnost lovstva v prostorsko planiranje, v vse družbene akcije in aktivnosti pri varstvu narave in okolja ter sodeluje pri krepitvi turističnega potenciala svojega območja;
- sodeluje z drugimi lovskimi družinami in organizacijami izven svojega območja.

II. Članstvo

10. člen

Član LD lahko postane vsak polnoleten občan, ki se je pripravljen ravnati po teh pravilih in izpolnjevati tudi druge predpise in pogoje.

Kdor želi postati član, mora vložiti pismeno prošnjo pri upravnem odboru LD. V prošnji mora navesti osebne podatke in drugo, iz česar je razvidno, ali izpolnjuje pogoje za sprejem.

Kdor nima jugoslovanskega državljanstva in v Jugoslaviji nima stalnega bivališča, ne more biti član LD.

11. člen

O sprejemu v članstvo odloči upravni odbor (občni zbor) najkasneje v treh mesecih po vložitvi prošnje za sprejem. Upravni odbor obvesti prosilca o morebitni odklonitvi pismeno z navedbo konkretnih razlogov za odklonitev. V obvestilu mora biti tudi poduk, da je zoper odklonitev dopustna pritožba na upravni odbor področne lovske zveze (na občni zbor LD, ki je sprejem odklonila) v 15 dneh po sprejemu obvestila. Upravni odbor področne lovske zveze (občni zbor LD) odloči dokončno.

12. člen

Upravni odbor (občni zbor) odkloni sprejem v članstvo tistemu:

- a) ki je že član lovske družine;
- b) ki je bil pravnomočno obsojen oz. kaznovan zaradi kaznivega dejanja nezakonitega lova oziroma za upravni prekršek po zakonu o lovstvu, če še niso pretekla štiri (4) leta od prestane oziroma odpuščene kazni;
- c) ki je bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje zoper ljudstvo, državo oziroma narodno gospodarstvo ali družbeno premoženje, dokler trajajo pravne posledice kazni;
- č) ki je bil izključen iz katerekoli lovske družine, če še niso minila 4 leta od pravnomočnosti odločbe o izključitvi;
- d) ki nima moralno-političnih pogojev za lovca.

13. člen

Pravice in dolžnosti novosprejetih članov, vključno lovski izpit, urejajo posebni samoupravni akti lovske organizacije.

14. člen

Pravice in obveznosti članov LD so:

1. da se udeležujejo občnih zborov, posvetov in drugih prireditvev LD, da predlagajo organom LD glede delovanja in uresničevanja nalog LD;
2. da lovijo v lovišču na lovskopravičen način;
3. da volijo in so izvoljeni v organe ali kot delegati LD, da z glasovanjem odločajo o internih aktih, samoupravnih sporazumih in drugih odločitvah ter sklepih LD;
4. da se usposabljaajo v lovskem streljanju, tekmujejo na strelskih prireditvah in sodelujejo pri drugih prireditvah;
5. da nosijo lovski znak in redno poravnavaajo članarino ter druge finančne obveznosti;
6. da se ravnaajo po zakonu o lovstvu in orožju, po določbah teh pravil, poslovnika in pravilnikov ter sklepih občnega zbora in upravnega odbora LD, po sklepih področne lovske zveze in Lovske zveze Slovenije;
7. da sodelujejo pri gojitvi, varstvu in čuvanju divjadi ter narave sploh s tem, da:
 - sodelujejo pri izdelavi krmišč, solnic, prež, lovskih stez, pri obdelavi krmnih njiv in remiz;
 - pripravljajo krmo za divjad, zalagajo krmišča in solnice;
 - nadzorujejo lovišče, sodelujejo pri akcijah pristojnih organov za varstvo ali preprečevanje onesnaževanja narave;
 - skrbje za redke in ogrožene živalske ter rastlinske vrste;
 - se udeležujejo skupnih lovov (brakad), za katere je po poslovniku LD določena obvezna udeležba;
 - se udeležujejo predavanj, kinoloških prireditvev in sploh skrbje za izpopolnjevanje svojega strokovnega znanja.

15. člen

LD ima lahko tudi častne člane.

16. člen

Članstvo v LD preneha:

z izstopom, s črtanjem in z izključitvijo. Kdor prostovoljno izstopi iz LD, poda izjavo o izstopu usno ali pisмено starešini (predsedniku).

Iz članstva LD se črta brez disciplinskega postopka:

- a) kdor uspešno ne opravi pripravnštva, če mu upravni odbor ne podaljša pripravnške dobe;
- b) kdor ne opravi lovskega izpita v določenem roku;
- c) kdor je bil pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja nezakonitega lova, kaznivega dejanja zoper ljudstvo in državo in zoper narodno gospodarstvo ali družbeno premoženje.

Izključitev iz članstva je možna le v disciplinskem postopku zaradi grobih kršitev zakonskih predpisov, dolžnosti in pravic članov LD ali drugih v lovstvu ustaljenih načel.

Komur preneha članstvo, mora poravnati vse svoje obveznosti do LD, ki so nastale do prenehanja članstva.

III. Materialno-pravna in disciplinska odgovornost

17. člen

Organi LD in njihovi člani odgovarjajo za svoje delo občnemu zboru. Odgovorni so zlasti za vestno in pravočasno izvrševanje nalog, ki so jim naložene z zakonom, pravili in pravilniki ter s sklepi občnega zbora in drugih pristojnih organov.

Člana organa ali delegata LD, ki ne izvršuje svojih nalog, sme organ, ki ga je izvolil oziroma imenoval, razrešiti.

18. člen

Vsak posamezen član LD odgovarja za škodo, ki jo povzroči LD, zlasti za škodo na divjadi ter za škodo, povzročeno tretjim osebam in njihovem premoženju, ki jo mora LD po določbah zakona o lovstvu poravnati iz naslova objektivne odgovornosti.

Za imovinsko-pravno odgovornost organov ter posameznih članov LD veljajo načela splošne civilne odgovornosti.

19. člen

Člani LD odgovarjajo za lovske disciplinske prestopke (prekrške) pred disciplinskim razsodiščem lovske organizacije.

20. člen

Za disciplinski prestopok se šteje kršitev zakona o lovstvu in orožju, pravil, poslovnika, pravilnikov, sklepov občnega zbora, upravnega odbora, področne in republiške lovske zveze ter pomembnih sklepov drugih organov LD, lov in ravnanje z divjadjo proti splošno priznanim načelom lovske etike ter vsako drugo ravnanje zoper interese lovstva in LD.

Za lovski disciplinski prestopok se ne štejejo klevetanje, opravljanje in sploh žalitve, ki nimajo zveze z lovstvom in lovom.

21. člen

O disciplinskih prestopkih odloča na prvi stopnji disciplinsko razsodišče LD treh članov. Predsednika in 2 člana ter 2 namestnika disciplinskega razsodišča izvoli občni zbor.

22. člen

Disciplinske kazni so:

1. opomin,
2. prepoved izvrševanja lova sploh ali samo na eno ali več vrst divjadi za določeno dobo, a največ za dve leti,
3. izključitev iz LD.

23. člen

Disciplinski postopek se začne na predlog upravnega ali nadzornega odbora ali posameznega člana LD.

Za potek disciplinskega postopka velja pravilnik o disciplinskem postopku. (Lovec št. 11 – februar 1972.)

Zoper disciplinsko odločbo je dopustna pritožba na višje disciplinsko razsodišče pri področni lovski zvezi, ki odloči dokončno.

24. člen

Pregon za disciplinski prestopok zastara, če je od storitve dejanja preteklo več kakor 6 mesecev. Če je bil z dejanjem kršen zakonski predpis, pregon zastara po 1 letu, ko je bilo dejanje odkrito.

IV. Organi LD

25. člen

Organi LD so:

- občni zbor,
- upravni odbor,
- nadzorni odbor,
- disciplinsko razsodišče.

26. člen

Občni zbor sestavljajo vsi člani LD in se skliče vsako leto najmanj enkrat, najkasneje dva meseca po zaključku lovskega leta.

Skliče ga upravni odbor, ki pripravi tudi predlog dnevnega reda. Če upravni odbor pravočasno ne skliče občnega zbora, to lahko stori nadzorni odbor ali najmanj tretjina članov LD.

27. člen

Občni zbor:

- obravnava poročila o delu organov LD ter sprejema smernice za njihovo delo;
- sprejema finančni načrt in zaključni račun LD;
- sprejema in spreminja pravila, poslovnik in druge splošne akte ter lovskogospodarski načrt LD;
- voli upravni odbor, nadzorni odbor, disciplinsko razsodišče in delegate LD;
- odloča o pritožbah zoper sklepe organov LD;
- izreka priznanja posameznim članom ter odloča o podeljevanju statusa častnega člana LD;
- odloča tudi o drugih vprašanjih, v skladu s temi pravili.

Lovski pripravnik

Foto VI. Pleničar

28. člen

Delo občnega zbora vodi delovno predsedstvo, ki se izvoli pred začetkom dela občnega zbora. O poteku dela in sklepih občnega zbora se piše zapisnik, ki ga overijo zapisnikar, overovatelj in delovni predsednik. Volitve so javne, če občni zbor ne sklene drugače.

29. člen

Občni zbor je sklepčen, če je navzočih $\frac{2}{3}$ članov, sklepe pa sprejema z večino glasov navzočih članov. Mandatna doba upravnega odbora, nadzornega odbora, disciplinskega razsodišča in delegatov LD je praviloma dve leti.

30. člen

Upravni odbor LD neposredno skrbi, da se izvršujejo sklepi občnega zbora ter na podlagi njegovih odločitev rešuje tekoče naloge. Upravni odbor ima starešino (predsednika) in članov. Na svoji prvi seji novoizvoljeni upravni odbor izvoli izmed sebe starešino, gospodarja, tajnika, blagajnika in zadolži ostale člane za določena področja dela (kinologija, lov, strelstvo, lov, turizem, varstvo okolja, literatura).

31. člen

Upravni odbor:

- skrbi za izvrševanje sklepov občnega zbora;
- pripravlja osnutke splošnih aktov in lovskogospodarski načrt LD;
- pripravlja gradivo za občni zbor in predlaga sprejem ustreznih sklepov;
- organizira strokovno usposabljanje članov LD;
- skrbi za premoženje LD in organizira gospodarjenje v lovišču;
- spremlja delo lovskega čuvaja in obravnava tekočo problematiko v lovišču;
- opravlja druge zadeve, ki so mu naložene s splošnim aktom in sklepom občnega zbora.

32. člen

Delo in odgovornost upravnega odbora je kolektivna. Posamezni njegovi člani imajo naslednje dolžnosti in odgovornosti:

1. Starešina (predsednik):

- vodi seje upravnega odbora, skrbi, da se izvršujejo sklepi občnega zbora, upravnega odbora in lovskih posvetov;
- odreja v nujnih primerih naloge posameznim lovcem, tudi brez sklepa organov, če so ukrepi nujni in v korist lovstva;
- predstavlja LD in podpisuje v njenem imenu;
- skrbi za disciplino, tovariške odnose in pravično izvrševanje lova.

2. gospodar:

- vodi evidenco o staležu in odstrelu divjadi;
- organizira krmljenje divjadi in biotehnična dela v lovišču;
- skrbi za izdelavo in vzdrževanje lovskih naprav, za delo lovskih čuvajev in ga nadzira;
- skrbi za ukrepe pri preprečevanju bolezni divjadi;
- organizira prodajo divjadi, lovski turizem, naseljevanje divjadi ipd.

3. tajnik:

- vodi korespondenco in zapisnike sej upravnega odbora;
- skrbi za pripravo osnutkov samoupravnih aktov in letnih ter drugih poročil;
- vodi evidenco o članih, izdanih članskih izkaznicah, pravnih in kandidatih;
- vodi evidenco o sklenjenih samoupravnih sporazumih, družbenih dogovorih in pogodbah.

4. blagajnik:

- vodi glavno blagajniško knjigo in vpisuje vse dohodke in izdatke;
- vodi evidenco o izvršenih obveznostih članov,
- sestavlja poročila o finančnem poslovanju;
- vodi evidenco o vrednosti sredstev;
- odgovarja za finančno poslovanje LD.

33. člen

Upravni odbor dela na sejah, ki jih sklicuje starešina po potrebi, in odloča z večino navzočih članov. Upravni odbor veljavno odloča, če je na seji večina članov.

34. člen

Nadzorni odbor nadzira finančno in materialno poslovanje organov in posameznikov s sredstvi LD ter ocenjuje smotrnost gospodarjenja.

Nadzorni odbor ima predsednika in dva člana, ki jih izvoli občni zbor in je njemu odgovoren za svoje delo.

Nadzorni odbor se sestaja po potrebi in veljavno sklepa ob navzočnosti vseh svojih članov.

V. Materialno-finančno poslovanje LD

35. člen

Dohodki LD so:

- pristopnine, članarine in izredni članski prispevki;
- odstrelnine in izkupički za uplenjeno divjad ter njene dele;
- dohodki od prireditve, nagrade, podpore, darila, vrednost opravljenega dela članov in drugi dohodki;
- odškodnine oziroma povračila za protipravno prisvojen ali pokončano divjad, odškodnine za poškodovane lovske naprave;
- krediti.

36. člen

Premoženje LD sestavljajo vse premičnine in nepremičnine, ki so njena last in so vpisane v inventarni knjigi. Premoženje LD upravlja upravni odbor.

37. člen

O nakupu in odtujitvi nepremičnin LD odloča občni zbor.

38. člen

Sredstva, ki jih LD pridobi iz lovišča, se smejo porabiti – neposredno in posredno – samo v korist lovišča. Upravni odbor evidentira ta sredstva ločeno od drugih dohodkov.

39. člen

Materialno in finančno poslovanje mora biti v skladu z načeli, ki veljajo za društva, ter z veljavnimi predpisi. Materialna in finančna evidenca se opravlja po načelih blagajniškega in materialnega poslovanja.

40. člen

LD posluje finančno prek tekočega računa pri službi družbenega knjigovodstva.

Blagajnik vodi finančno poslovanje LD po pravilniku o materialno-finančnem poslovanju (sprejet na 6. seji UO LZS, 16. 1. 75, v Kočevju).

41. člen

Finančne in materialne listine podpisujeta starešina in blagajnik. Odredbodajalec je starešina, v njegovi odsotnosti pa njegov namestnik, ki ga določi upravni odbor.

42. člen

Delo blagajnika je javno. Vsak član LD lahko zahteva vpogled v finančno in materialno poslovanje LD.

43. člen

O najemu kredita odloča občni zbor.

VI. Končne določbe

44. člen

LD preneha s sklepom:

- občnega zbora LD,
- družbenopolitične skupnosti.

45. člen

Ta pravila začno veljati, ko jih sprejme občni zbor LD.

MALI OGLASI

Malokalibrsko puško (flobert), rabljeno, kupim. — Vinko Markelj, Škovine 1, 64228 Železniki.

Boroveljsko tricevko, kal. 16-5,6 × 52 R, prodam. — Ljubo Božović, Delavsko naselje 28, 61360 Vrhnika, tel. (061) 70-438.

Brak-jazbečarja, starega 9 mesecev, in **lovskega terierja**, starega 18 mesecev, oba samca, prodam. — Albert Ogris, Zg. Legen 45, 62380 Slovenj Gradec.

Resaste jazbečarje, poležene 28. maja 1975, prodam. — Anton Klepec, Hruševac, 63230 Šentjur.

Tri psičke balkanske goniče, stare po štiri mesece, prodam po ugodni ceni. Franc Petek, Pongrac 39, 63302 Griže.

Štiri kratkodlake ptičarje, po 4 mesece stare, prodam. Starši s prav dobro oceno. — Štefan Žilavec, Topolovci 21, 69261 Cankova, Pomurje.

Lovska družina Šmarna gora Zavrh, 14. septembra 1975, ob 8. uri MEMORIAL JANEZA BOKALA

tekovanje v lovske streljanju, ekipno in posamično, discipline: »golobi, srnjak, merjasec, zajec«

Vabljeni!

ZDRAVNIKI - LOVCI

celjske regije smo se doslej že 3 leta zapored sestali in skupaj preživeli lep dan. Vsi dosedanja udeleženci želijo, da bi se tudi vnaprej sestajali vsako leto in da bi razširili naš krog na vso Slovenijo. Dogovorili smo se, da bo tudi letošnje srečanje na Šmohorju, pri lovski koči LD Rečica, v soboto, 20. septembra 1975.

Zbrali se bomo ob 9. uri pred zdraviliščem v Laškem in se odpeljali z avtomobili (6 km) na Šmohor (900 m n. m.).

Izkušeni kolegi bodo tam na strelišču pokazali svoje sposobnosti (10 strelav na umetne golobe in 10 na tarčo »srnjak«). Kolegi, ki doslej niso imeli priložnosti udeleževati se v tem lepem športu, pa bodo v prijateljskem krogu to lahko poskusili. Zato naj prinesejo vsi s seboj puške z municijo (šibre št. 12 in flobert-naboje).

Najboljši strellec dobi prehodni pokal. Za hrano in pijačo bo poskrbljeno v lovski in planinski koči.

Prosimo, da prijavite svojo udeležbo na srečanju vsaj do 15. septembra na podpisani naslov. Sporočite, če pridete z družino (število članov), da bomo vedeli, kaj in koliko pripraviti.

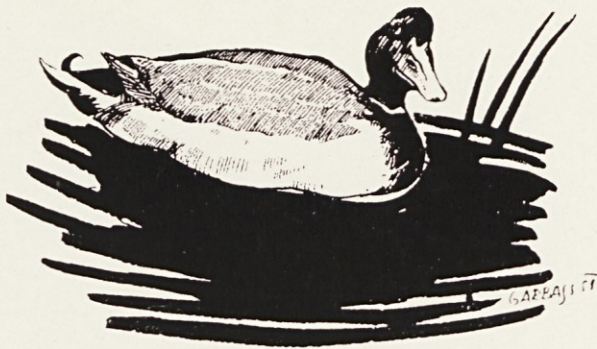
Vabimo tudi vse kolege foto-kino amaterje, da nam na srečanju pokažejo svoje posnetke, o čemer naj nas predhodno obvestijo v navedenem roku.

Če smo kot zdravniki zaradi preobremenjenosti pogosto premalo družabni, popravimo to kot lovci!

Na svidenje na Šmohorju!

Po dogovoru s kolegi:

Dr. Samo Pečar, 63272 Rimske Toplice

Ob pričetku lovne sezone na race

V letih od 1972 do 1975 so sodelavci strokovnega sekretariata LZS, Ornitološkega oddelka Prirodoslovnega muzeja in ZGD Fazan — Bel-tinci obročkali skupno 1900 mlakaric, ki so jih lovske družine na območju ZLD Ljubljana, LZ Gorenjske, LZ Kočevje, ZLD Gorica, LZ Bela krajina, LZ Koper, LZ Celje, LZ Ljutomer in LZ Maribor izpustile v svoja lovišča.

O vsaki obročkani raci (oz. številki obročka) vodimo posebno evidenco v evidenčni knjigi, ki sestoji iz naslednjih podatkov: 1. izvor race (umetna zreja, odlov v naravi), 2. kraj izpustitve oz. naselitve, 3. datum obročkanja oz. izpustitve, 4. datum najdbe, 5. kraj najdbe, 6. vzrok smrti (odstrel, pogin, mesojede živali idr.), 7. spol obročkane race.

Z obročkanjem rac, s katerim bomo nadaljevali tudi v bodoče, bomo skušali ugotoviti: uspeh naselitve, morebitne vselitve in izselitve, najpogostejše vzroke smrti idr. Predvsem pa bodo tako zbrani podatki izrednega pomena za usmerjanje nadaljnjega gospodarjenja z mlakarico.

Zato pozivamo vse slovenske lovce, ki bodo (ali ki so že v preteklih letih) uplenili ali našli obročkano raco, da pošljejo obroček (ali vsaj sporočijo točne številke — število — na obročku), skupaj s podatki o kraju, datumu uplenitve oz. najdbe in spolu obročkane race (evidenčni podatki pod točkami 4 do 7).

Prosimo, da podatke pošljete tudi v primeru, če veste (ali menite), da je bila obročkana raca izpuščena v vašem lovišču.

Obročke in podatke pošiljajte na naslov:

Strokovni sekretariat LZS, Župančičeva 9, 61001 Ljubljana — p. p. 505, ali Ornitološki oddelak Prirodoslovnega muzeja Slovenije, 61000 Ljubljana — Stožice.

Strokovni sekretariat LZS

SEPTEMBER—KIMAVEC

dne	Gibanje sonca:		dolžina dneva
	vzide	zaide	
10.	5.33	18.25	12.52
20.	5.46	18.05	12.19
30.	5.58	17.45	11.47

Lunine mene:

mlaj 5. ob 20.18

prvi krajec 12. ob 12.59

ščip 20. ob 12.50

zadnji krajec 28. ob 12.46

bača

Na pobudo lovcev, zaposlenih v našem podjetju, smo izdelali izredno fino tkanino iz 100% čiste avstralske runske volne za lovske kroje, ustrezne vsem zahtevam.

Pri določanju barve in kvalitete smo se ravnali po željah večine lovcev, da namreč raje kupujejo zeleno kakor rjavo blago za lovske obleke. Izdelali smo vzorec zeleno rjave barve, ki ga je upravni odbor Lovske zveze Slovenije na svoji seji, 28. 6. 1975, potrdil, da je primeren za slovenski lovski kraj.

Naše podjetje bo vsem lovskim družinam na njihovo željo posredovalo vzorec blaga, da se bodo lovci lahko lažje odločali o nakupu.

Vsaka lovska družina, ki ima svoj žiro račun in neposredno naroči v tovarni vsaj 20 m blaga, je oproščena določenih davčnih obveznosti in je meter blaga le po 203 din.

V maloprodaji bo to blago znatno dražje.

Lovski kraj iz te tkanine je primeren za vsako slovesnost, v hladnem vremenu kakor v toplem, ko je težki loden neprimeren.

Model kroja iz naše tkanine je izdelek krojaške delavnice, specializirane za lovske kroje:
Franjo Kraljič, Borštnikov trg 1, Ljubljana

bača

tovarna volnenih izdelkov

65243 PODBRDO

Telefon (065) 83-710